

Bryssel 14.9.2022
COM(2022) 473 final

2022/0289 (NLE)

Ehdotus

NEUVOSTON ASETUS

korkeisiin energianhintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

Kaasun ja sähkön hinnat ovat nousseet ennätyselliselle tasolle vuonna 2022 ja uusiin huippulukemiin Venäjän hyökättyä Ukrainaan. Sähkön hinnat ovat viime vuoden aikana nousseet Euroopassa nopeasti paljon korkeammiksi kuin vuosikymmeniin. Tämä dynamiikka liittyy olennaisesti kaasun korkeaan hintaan, joka nostaa kaasuvoimalaitoksissa tuotetun sähkön hintaa. Tällaisia laitoksia tarvitaan usein kysynnän tyydyttämiseksi. Hinnat alkoivat nousta nopeasti viime kesänä, kun maailmantalous elpyi covid-19-rajoitusten lieventämisen jälkeen. Tämän jälkeen Venäjän hyökkäys Ukrainaan on pahentanut tilannetta.

Energian hintojen odotetaan pysyvän korkeina markkinoilla vallitsevan epävarmuuden vuoksi. Tämä johtuu useista kaasun toimitushäiriöistä, joita voidaan selittää ainoastaan Venäjän tarkoituksellisella pyrkimyksellä käyttää energiaa poliittisena aseena. Venäjältä EU:hun tulevien kaasutoimitusten uudet häiriöt tulevana viikkoina tai kuukausina voivat nostaa kaasun hintoja entisestään, millä on kerrannaisvaikutuksia sähkön hintaan, inflaatiotasoon ja sen vaikutuksiin kansalaisiin sekä EU:n yleiseen taloudelliseen ja makrotaloudelliseen vakauteen.

Komissio on hyvin tietoinen kaasutoimituksiin liittyvän epävarmuuden vaikutuksista sähkömarkkinoihin. Kaasun hintojen nousun vuoksi sähkön hinnat ovat nousseet voimakkaasti jäsenvaltioissa kaikkialla Euroopassa. Tämän seurauksena kaasusta on tullut marginaalihinnan määrittävä polttoaine hiilen sijaan. Samaan aikaan sähköntuotanto EU:ssa on viime kuukausina ollut tavanomaista vähäisempää, kun sähkövoimaloiden huoltotyöt ovat lisääntyneet, vesivoiman tuotanto on vähentynyt ja eräitä vanhempia voimalaitoksia on suljettu.

Samalla tämän kesän ennätyskorkeat lämpötilat ovat kasvattaneet jäähdytyksen energiantarvetta ja lisänneet sähköntuotantoon kohdistuvaa painetta. Äärimmäiset sääolosuhteet ovat siten osaltaan vaikuttaneet energian niukkuuteen ja hintojen nousuun, mikä on aiheuttanut rasitteita kuluttajille ja teollisuudelle ja hidastanut talouden elpymistä. Energia- ja elintarvikehyödykkeiden hintoihin kohdistuvat lisäpainet lisäävät maailmanlaajuisia inflaatiopaineita ja heikentävät kotitalouksien ja koko talouden ostovoimaa.

Nyt koettu sähkön hintojen jyrkkä nousu aiheuttaa paineita kotitalouksille, pienille ja keskisuurille yrityksille ja teollisuudelle ja uhkaa aiheuttaa laajempia sosiaalisia ja taloudellisia haittoja. Heikossa asemassa olevat asiakkaat ja energiaköyhät kärsivät eniten,

kuten tapahtui jo viime talvella, mutta korkeat hinnat vaikuttavat yhä enemmän myös keskituloisiin kotitalouksiin ja yrityksiin. Vaarana on, että ne eivät pysty maksamaan energialaskujaan ja joutuvat valitsemaan, maksavatko ne energiasta vai muista välttämättömistä tuotteista, ja yritysten kannalta koko niiden taloudellinen elinkelpoisuus ja investointisuunnitelmat vaarantuvat.

Tämä taloudellinen tilanne vaatii nopeita ja koordinoituja EU:n laajuisia toimia, joilla lievennetään vaikeuksia, joita korkeat hinnat aiheuttavat kuluttajille, ei ainoastaan energiaköyhille ja heikossa asemassa oleville vaan myös keskituloisille kotitalouksille ja yrityksille. Sähkön vähittäishinnat ovat nousseet vuodessa keskimäärin lähes puolella heinäkuun 2021 jälkeen. Poikkeuksellisen nousun odotetaan jatkuvan ennen seuraavaa lämmityskautta ja siirtyvän asteittain useimpiin kuluttajasopimuksiin. EU:n toimia on koordinoitava huolellisesti ja kokonaisvaltaisesti. Sähkön on jatkossakin virrattava tehokkaasti eri puolilla Eurooppaa, jotta jäsenvaltiot voivat viedä ylijäämä sähköä sitä eniten tarvitseville. Energian sisämarkkinoiden roolia nykyisen energiakriisin vaikutusten lieventämisessä ei voida jättää huomiotta. ACERin arviointi EU:n sähkön tukkumarkkinoiden rakenteesta¹ osoitti, että rajatylittävä kauppa tuotti kuluttajille 34 miljardin euron hyödyt vuonna 2021 ja auttoi tasoittamaan hintojen epävakautta, ja että se parantaa kunkin jäsenvaltion toimitusvarmuutta ja kykyä selviytyä hintasokeista.

Unioni on siten poikkeuksellisessa tilanteessa. Nykyiset ennennäkemättömät haasteet edellyttävät yhteisvastuun hengessä toteutettavia asianmukaisia, oikeasuhteisia ja tilapäisiä toimenpiteitä, jotta energia-alalla ilmeneviin vakaviin vaikeuksiin voidaan puuttua ja energiakriisi voidaan ratkaista yhteisvoimin.

Sen vuoksi komissio ehdottaa toisiinsa liittyvien toimenpiteisen kokonaisuutta, joka olisi toteutettava välittömästi. Näillä toimenpiteillä pyritään muun muassa lieventämään korkeiden sähkönhintojen vaikutuksia ja suojelemaan kuluttajia säilyttäen samalla sisämarkkinoiden edut ja tasapuoliset toimintaedellytykset. Nämä tavoitteet voidaan saavuttaa puuttamalla nykytilanteen eri osatekijöihin, mikä täydentää ja vahvistaa toimenpiteiden vaikutuksia, ja mahdollistamalla EU:n yhteinen ja koordinoitu vastaus kriisiin. Toimenpiteet ovat samaan aikaan täysin yhteensopivia 8. maaliskuuta 2022 annetun tiedonannon ”REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset

¹

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER's%2520Final%2520Assessment%2520of%2520the%2520EU%2520Wholesale%2520Electricity%2520Market%2520Design.pdf

toimet” ja komission 18. toukokuuta 2022 esittämän REPowerEU-suunnitelman kanssa. Suunnitelman tavoitteena on lopettaa unionin riippuvuus Venäjän fossiilisista polttoaineista mahdollisimman pian ja viimeistään vuoteen 2027 mennessä.

Kuluttajien tällä hetkellä kokemat erittäin korkeat energianhinnat tuottavat erittäin suuria taloudellisia hyötyjä sekä pienemmillä marginaalikustannuksilla toimiville sähköntuottajille että öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoalojen yrityksille. Tämä hyöty johtuu pääasiassa Venäjän sodan aiheuttamista suotuisista ulkoisista markkinatekijöistä eikä yritysten omista lisäponnisteluista tai investoinneista. Nämä korkeat energianhinnat aiheuttavat vaikeuksia EU:n kotitalouksille ja yrityksille ja vauhdittavat inflaatiota, ja tarvittavat tukitoimenpiteet kasvattavat julkisia menoja. Sen vuoksi on aiheellista vähentää sähkön kysyntää kaikkialla EU:ssa, jotta voidaan vähentää kaasupohjaisen sähköntuotannon tarvetta ja jakaa uudelleen osa energia-alan yritysten näiden poikkeuksellisten olosuhteiden vuoksi saamista tuloista. Näin voidaan helpottaa energiankuluttajien ja koko yhteiskunnan vaikeuksia. Tällainen uudelleenjako voidaan toteuttaa erilaisin välinein alan olosuhteista riippuen. Tarkoituksena on antaa nämä varat kuluttajien käyttöön tai osoittaa ne hankkeisiin, joilla vahvistetaan unionin energiaomavaraisuutta, mukaan lukien jäsenvaltioiden mahdollisuus kanavoida osia kerätyistä varoista unionin rahastoihin yhteisvastuun hengessä tai käyttää niitä jäsenvaltioiden välisten sopimusten perusteella.

Useat jäsenvaltiot ovat jo hyväksyneet uudelleenjakotoimenpiteitä tai harkitsevat parhaillaan niiden hyväksymistä. Pelkästään kansallisella tasolla hyväksytyt toimenpiteet saattavat kuitenkin luoda epätasapuolet olosuhteet EU:n energiamarkkinoilla toimiville yrityksille. Tasapuolisten toimintaedellytysten luomiseksi komissio ehdottaa kahta toisiaan täydentävää välinettä, jotka kattavat koko energia-alan: a) toimenpide, joka kohdistuu väliaikaisesti sähköntuottajien tuloihin ja vähentää niitä, ja b) toimenpide, jolla otetaan väliaikaisesti käyttöön solidaarisuusmaksu, joka kohdistuu tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien fossiilisten polttoaineiden alan yritysten ylimääräisiin voittoihin. Vähentämällä sähköntuottajien tuloja asetuksessa ehdotetulla toimenpiteellä pyritään jäljittelemään markkinatulosta, jota tuottajat olisivat voineet odottaa, jos maailmanlaajuiset toimitusketjut toimisivat normaalisti ilman kaasun toimitushäiriöitä, joita on esiintynyt Ukrainaan helmikuussa 2022 kohdistuneen hyökkäyksen jälkeen. Lisäksi komissio ehdottaa väliaikaista solidaarisuusmaksua, jota sovelletaan öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien yritysten voittoihin, jotka ovat kasvaneet merkittävästi aiempiin vuosiin verrattuna.

Jäsenvaltiot käyttävät solidaarisuusmaksusta saatavia tuottoja kotitalouksien ja yritysten tukemiseen ja korkeiden energianhintojen vaikutusten lieventämiseen. Niiden olisi lisäksi käytettävä tästä lyhytaikaisesta toimenpiteestä saatavia tuottoja energiankulutuksen vähentämiseen tähtäävien toimenpiteiden rahoittamiseen ja teollisuuden tukemiseen, mikä vahvistaa entisestään unionin energiaomavaraisuutta pitkällä aikavälillä.

Nämä väliaikaiset toimenpiteet, joilla jaetaan uudelleen ylijäämätuloja ja ylimääräisiä voittoja kuluttajien tukemiseksi, tuottavan kuluttajille edullisemmän energiantuotannon hyödyt. Ne eivät sinällään vaikuta Euroopan komission meneillään olevaan työhön, joka koskee energiamarkkinoiden likviditeettiä, EU:n kriisiajan tilapäisiä valtiontukipuitteita ja kaasun hinnan alentamista, vaan täydentävät sitä. Sama koskee pitkän aikavälin markkinarakennetta, josta ilmoitettiin 18. toukokuuta 2022 yhdessä RepowerEU-suunnitelman kanssa annetussa tiedonannossa energiamarkkinoiden lyhyen aikavälin toimenpiteistä ja sähkömarkkinoiden rakenteen pitkän aikavälin parannuksista. Ehdotetulla asetuksella säilytetään sähkön sisämarkkinoiden edut ajojärjestyksen tehokkuuden ja toimitusvarmuuden kannalta, samalla kun vähennetään sähkön kysyntää ja korkeiden kaasunhintojen vaikutusta kuluttajien sähkölaskuihin.

2. SÄHKÖALAN HÄTÄTILAVÄLINE

Sähkön kysynnän vähentäminen

Riskit kasvavat tulevana talvena ja sähkön kokonaiskysyntää on vähennettävä. Lisäksi on säästettävä polttoainevarastoja sähköntuotantoa varten ja toteutettava yhteisvastuun hengessä kohdennettuja toimia sähkön hintojen alentamiseksi kaikkein kalleimpina tunteina. Näistä syistä ehdotetussa asetuksessa asetetaan kaksi sähkönkysynnän vähentämistavoitetta.

Ensimmäinen tavoite edellyttää, että jäsenvaltiot ottavat käyttöön toimenpiteitä, joilla vähennetään sähkön kokonaiskulutusta kaikkien kuluttajien keskuudessa, myös niiden kuluttajien, joille ei ole vielä asennettu älykkäitä mittausjärjestelmiä tai laitteita, joiden avulla he voivat mukauttaa kulutustaan eri vuorokaudenaikoina. Toimenpiteiden olisi oltava riittävän kunnianhimoisia, ja niihin voisi sisältyä esimerkiksi kuluttajille suunnattuja tiedotus- ja viestintäkampanjoita. Tältä osin voitaisiin harkita unionin laajuista sovellusta kohdennettujen tietojen antamiseksi kuluttajille. Lisäksi komissio ehdottaa pakollista tavoitetta vähentää sähkön kokonaiskulutusta vähintään 5 prosentilla tiettyinä hintahuippuaikoina siten, että tavoite kattaa vähintään 10 prosenttia kunkin kuukauden niistä tunneista, jolloin hintojen odotetaan olevan korkeimmillaan. Se kohdistuisi sähkönkulutuksen kalleimpiin tunteihin,

jolloin kaasu yleensä määrittää marginaalihinnan. Tämän pakollisen tavoitteen johdosta vuorokaudesta valittaisiin keskimäärin 3–4 tuntia, jotka tavallisesti vastaisivat kulutushuippuja, mutta valintaan voi sisältyä myös tunteja, joiden aikana uusiutuviin energialähteisiin perustuvan sähköntuotannon odotetaan olevan vähäistä ja kysyntään vastaamiseksi tarvitaan marginaalivoimaloiden tuotantoa. Tämän huomioon ottamiseksi jäsenvaltioilla on tietty harkintavalta näiden tuntien määrittämisessä. Sitova tavoite on suunnattu erityisesti kuluttajille, jotka voivat tarjota joustavuutta kulutuksen vähentämistä tai siirtämistä koskevilla tarjouksilla tuntikohtaisesti. Jäsenvaltioiden olisi voitava vapaasti valita asianmukaiset toimenpiteet kysynnän vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi, ja niiden olisi erityisesti harkittava taloudellisesti tehokkaita ja markkinapohjaisia toimenpiteitä, kuten kysyntäjoustoja tai kuluttamatonta sähköä koskevia huutokauppoja tai tarjouskilpailujärjestelmiä. Tähän voi sisältyä olemassa olevien järjestelmien tai kansallisten kannustimien laajentaminen kysyntäjouston kehittämiseksi. Siihen voi sisältyä myös taloudellisia kannustimia tai korvauksia osallistuville markkinaosapuolille tapauksissa, joissa se maksetaan ylimääräisestä sähköstä, jota ei kuluteta, verrattuna kyseisen tunnin odotettuun kulutukseen ilman tarjouskilpailua. Tällaisten toimenpiteiden käyttöönotto ja toteuttaminen ei saisi rajoittaa valtioneuvoston soveltamista.

Tammikuun ja elokuun 2022 välisenä aikana havaitun tuntikohtaisen tuotannon perusteella 5 prosentin vähennys niinä 10 prosenttina tunneista, joina sähkön kysyntä on suurin, alentaisi kyseisten tuntien keskimääräisen kysynnän samalle tasolle kuin ensimmäisinä valinnan ulkopuolelle jääneinä huippukulutustunteina. Tämä tasoittaisi tuntikohtaista kulutusprofiilia. Koska kaasu on yleensä marginaalinen teknologia aikoina, joina kysyntä oli suurinta, tavoitteena oleva 5 prosentin vähennys voi johtaa kaasun kulutuksen vähenemiseen, jonka arvioidaan olevan 1,2 miljardia kuutiometriä neljän kuukauden aikana. Tämä on noin 3,8 prosenttia sähköntuotantoon käytetyn kaasun kulutuksesta samana ajanjaksona. Viimeaikaiset tutkimukset² osoittavat, että nykyiset mahdollisuudet kysyntäjoustoja voisivat täyttää pakollisen tavoitteen, millä olisi myönteinen vaikutus sähkön hintoihin ja kaasusäästöjen määrään.

Markkinatulojen yläraja inframarginaalisilla teknologioilla tuotetulle sähkölle

Toiseksi ehdotetussa asetuksessa esitetään lähestymistapa ylijäämätulojen perimiseksi tuottajilta, joiden marginaalikustannukset ovat tavanomaista alhaisemmat, kuten uusiutuvia

² Study on the quantification of Demand Response (DR) benefits to electricity suppliers and consumers in Europe in 2030 on its way to achieve deep decarbonisation, Compass Lexecon, Tammikuu 2021; Demand Side Flexibility potential contribution to 2023 gas reduction, DNV, syyskuu 2022

energiälähteitä, ydinvoimaa ja ruskohiiltä käyttävät tuottajat (inframarginaaliset teknologiat), asettamalla tuloille jälkikäteen yläraja tuotetun sähkön megawattituntia kohti.

Vuorokausimarkkinoilla sähkön hinnat määräytyvät marginaalitekniikan vaihtelevien kustannusten mukaan eli viimeisen ja kalleimman laitoksen mukaan, jota tarvitaan kysynnän tyydyttämiseksi (marginaalihinnoittelu). Koska vuorokausimarkkinoiden sähkön hinnat toimivat viitearvona sähkön hinnoittelulle kaikilla muilla markkinoiden aikaväleillä, tämä toimenpide vähentää marginaalin määrittävän tekniikan (yleensä kivihiilen, nykyisin usein kaasuvoimalaitosten) vaikutusta muiden sellaisten tuottajien tuloihin, joiden marginaalikustannukset ovat alhaisemmat. Näitä ovat tyypillisesti useimmat uusiutuvat energialähteet, ydinvoima ja ruskohiili. Yläraja jäljittelee näiden tekniikoiden markkinatulosta, jota voitaisiin odottaa, jos maailmanlaajuiset toimitusketjut toimisivat normaalisti eikä niihin kohdistuisi kaasun toimitushäiriöitä, jotka johtuvat energian käyttämisestä aseena.

Tässä yhteisvastuuperiaatteeseen perustuvassa unionin laajuisessa lähestymistavassa sähkön tukkimarkkinat toimisivat ja ne selvitettäisiin samalla tavalla kuin nykyisin, millä varmistettaisiin, että EU:n halvimmat ja tehokkaimmat voimalat ajetaan verkkoon aina ensin ja että jäsenvaltiot voivat tarvittaessa turvautua tuontiin. Näin säilytetään kannustin siihen, että hiili- ja kaasuvoimalaitosten, varastojen ja kysyntäjoustop kaltaiset tekniikat ovat tarvittaessa käytettävissä, millä varmistetaan sähköjärjestelmän vakaa toiminta koko talvikauden 2022–2023 ajan.

Markkinatulojen ylärajan taso

Tässä asetuksessa säädetty tulokatto olisi asetettava tasolle, joka kattaa suurimman osan inframarginaalisista tuottajista EU:ssa ja jolla ei vaaranneta olemassa olevien laitosten saatavuutta ja kannattavuutta eikä uusia inframarginaalisia tuotantolaitoksia koskevia tulevia investointipäätöksiä.

Satunnaisia ja lyhytaikaisia hintahuippuja voidaan pitää tavanomaisena piirteenä sähkömarkkinoilla ja ne voivat olla hyödyllisiä joillekin sijoittajille tuotantoinvestointien kattamiseksi, mutta helmikuusta 2022 lähtien koettu äärimmäinen ja jatkuva hintojen nousu poikkeaa huomattavasti tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy satunnaisia huippuhintoja tai talouden sykleihin liittyviä pidempiaikaisia hintaheilahteluja.

Tämä koskee erityisesti uusiutuviin energialähteisiin perustuvaa tuotantoa koskevia investointipäätöksiä, jotka ovat ratkaisevan tärkeitä hiilestä irtautumista koskevien unionin

tavoitteiden saavuttamiseksi. Jotta ei heikennettäisi investointipäätöksen yhteydessä tehdyn kannattavuuden arvioinnin luotettavuutta, ylärajaa ei pitäisi asettaa alhaisemmalle tasolle kuin markkinaosapuolten odotukset sähkön hintojen keskimääräisestä tasosta tunteina, joina sähkön kysyntä oli korkeimmillaan, aikana ennen Venäjän hyökkäystä Ukraina. Huipputuntien keskimääräiset odotetut markkinahinnat olivat viime vuosikymmeninä johdonmukaisesti ja selvästi alle 180 euroa megawattitunnilta huolimatta hintaeroista unionin eri alueiden välillä. Lisäksi tammikuun ja elokuun 2022 välisenä aikana havaittuihin hintoihin perustuvat simulaatiot osoittavat, että 180 euroon megawattitunnilta asetettu yläraja olisi vakauttanut keskimääräiset tulot noin 150 euroon/MWh. Tämä keskimääräinen tulotaso on johdonmukaisesti korkeampi kuin nykyiset tasoitetut energian kokonaistuotantokustannukset (LCOE) niiden inframarginaalisten teknologioiden osalta, joihin tulojen ylärajaa sovelletaan³, jolloin tuottajat, joihin sitä sovelletaan, voivat kattaa investointi- ja toimintakustannuksensa. Tulokaton ei sen vuoksi pitäisi haitata investointeja uuteen inframarginaaliseen kapasiteettiin. Sen vuoksi komissio ehdottaa tulojen ylärajaksi 180 euroa/MWh, johon sisältyy tarvittava turvamarginaali.

Yläraja olisi rajattava markkinatuloihin sen sijaan, että se kattaisi tuotannon kokonaistulot (mukaan lukien esimerkiksi tukijärjestelmistä saatavat tulot), jotta ei vaikuteta merkittävästi hankkeen alkuperäiseen odotettuun kannattavuuteen.

Yhtenäinen tulokatto koko unionissa on tarpeen sähkön sisämarkkinoiden toiminnan säilyttämiseksi, koska se ylläpitäisi hintakilpailua eri teknologioita käyttävien sähköntuottajien välillä, erityisesti uusiutuvien energialähteiden osalta. Koska ylärajaa sovelletaan tuotetun sähkön megawattituntia kohti laskettuihin tuloihin, se ei vaikuta sähkön tukkumarkkinoiden hinnanmuodostukseen. Voimalaitosten ajojärjestys perustuu edelleen niiden tehokkuustasoon, eli verkkoon ajetaan ensin voimalaitokset, joiden marginaalikustannukset ovat alhaisemmat, eikä tulokatto vaikuta rajatylittävään sähkökauppaan.

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset menettelyt ylijäämätulojen perimiseksi tuottajilta, koska tulojen ylärajaa voidaan soveltaa transaktioiden selvityshetkellä tai, jos tämä ei ole mahdollista, sen jälkeen. Tämä riippuu eroista siinä, miten sähkön tukkumarkkinat toimivat eri aikaväleillä ja miten ne on järjestetty jäsenvaltioissa.

³ Energy costs, taxes and the impact of government interventions on investments: final report, Trinomics, lokakuu 2020.

Tulokaton soveltamisala

Markkinatulojen ylärajaa sovellettaisiin kaikkien asetuksessa määriteltyjen inframarginaalisten tuottajien sähkön myynnistä saamiin tuloihin, ja se kattaisi kaikki markkina-aikavälit riippumatta siitä, käydäänkö sähkökauppaa kahdenvälisesti (pörssin ulkopuolella) vai keskitetyillä markkinapaikoilla. Jos ylärajaa sovellettaisiin vain tiettyihin aikaväleihin tai ainoastaan pörssiin ja muihin järjestäytyneisiin markkinapaikkoihin, inframarginaalisilla tuottajilla voisi olla kannustin käydä sähkökauppaa aikaväleinä ja markkinapaikoilla, jotka eivät kuulu toimenpiteen soveltamisalaan. Toisaalta ehdotettu tulojen ylärajan laaja soveltaminen säilyttäisi kannustimet tehdä pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia, jotka ovat olennaisen tärkeitä, jotta kuluttajat voivat suojautua hintojen heilahteluilta, ja tärkeä väline, jolla edistetään investointeja inframarginaalisiin teknologioihin, erityisesti uusiutuviin energialähteisiin. Koska tulokatto ei vaikuta hinnanmuodostukseen, olisi kuluttajien edun mukaista tehdä pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia, joiden ansiosta he voivat hyötyä suoraan markkinoilla todettuja hintoja alhaisemmista hinnoista.

Tulojen ylärajaa sovelletaan tuotettua sähkön megawattituntia kohti. Riippumatta siitä, missä sopimusmuodossa sähkökauppaa käydään, ylärajaa olisi sovellettava ainoastaan toteutuneisiin markkinatuloihin. Tämä on tarpeen, jotta ei aiheuteta haittaa tuottajille, jotka eivät tosiasiallisesti hyödy nykyisistä korkeista sähkön hinnoista sen vuoksi, että ne ovat suojanneet tulonsa sähkön tukkumarkkinoiden vaihteluilta ylärajaa alhaisemmalla hinnalla. Näin ollen siltä osin kuin nykyiset tai tulevat sopimusvelvoitteet, kuten uusiutuvan sähkön ostosopimukset ja muuntotyypiset sähkönhankintasopimukset tai termiinisolopimuksiin perustuvat suojaukset, johtavat sähköntuotannosta saataviin markkinatuloihin, jotka jäävät alle ylärajan, ylärajaa ei sovellettaisi näihin tuloihin.

Merkityksellisten inframarginaalisten teknologioiden määrittely

Tulokattoa sovelletaan markkinatuloihin, jotka saadaan sellaisilla teknologioilla tuotetun sähkön myynnistä, joiden marginaalikustannukset ovat ylärajaa alhaisemmat. Näitä ovat muun muassa tuuli- ja aurinkovoima, geoterminen energia, ydinvoima, biomassa, öljy ja öljyyn liittyvät tuotteet tai vesivoimalaitokset, joissa ei ole tekoallasta.

Markkinatulojen ylärajaa ei kuitenkaan pitäisi soveltaa teknologioihin, joiden polttoainekustannukset johtavat ylärajan ylittävään kannattavuusrajaan, koska tämä vaarantaisi nämä toiminnot ja viime kädessä toimitusvarmuuden. Tämä koskee esimerkiksi

kaasu- ja hiilivoimaloita. Ukrainaan kohdistuneen hyökkäyksen jälkeen maakaasun ja kivihiiilen hinnat ovat nousseet jyrkästi⁴, mikä on nostanut tuotannon kannattavuusrajan ylärajaa korkeammalle. Jos tulojen ylärajaa sovellettaisiin kaasu- ja hiilivoimaloihin, ne eivät pystyisi kattamaan toimintakustannuksiaan ja joutuisivat lopettamaan toimintansa.

REPowerEU-tiedonannon tavoitteiden mukaisesti ylärajan soveltaminen ei saisi heikentää kannustimia investoida joustaviin tuotantoteknologioihin (esim. kysyntäjousto ja kaikytyypiset varastot) eikä haitata sähkön tuotantoa lähteistä, jotka kilpailevat suoraan maakaasua ja muuta kaasua käyttävien voimalaitosten kanssa. Näin ollen ylärajaa ei pitäisi soveltaa biometaania käyttäviin voimalaitoksiin.

Tämä on tarpeen, jotta voidaan säilyttää näiden teknologioiden ja tuotantotyyppien kannustimet vähentää kaasunkulutusta, kuten RePowerEU-tiedonannossa korostetaan.

Jotta voidaan säilyttää kannustimet innovatiivisten teknologioiden kehittämiseen, tulojen ylärajaa ei pitäisi soveltaa demonstrointihankkeisiin. Käytännössä näin jo yleensä on, koska demonstrointihankkeista maksettava korvaus määritetään tyypillisesti markkinoiden ulkopuolella (esim. syöttötariffien kautta saatavat kiinteät tulot).

Joissakin jäsenvaltioissa joidenkin tuottajien saamille tuloille on jo asetettu yläraja valtion toimenpiteillä. Nämä tuottajat eivät hyödy sähkön hintojen viimeaikaisen nousun aiheuttamasta tulojen kasvusta. Sen vuoksi nykyiset tuottajat, joihin sovelletaan tämäntyyppisiä valtion toimenpiteitä, olisi jätettävä tulokaton soveltamisalan ulkopuolelle.

Liiallisen hallinnollisen taakan välttämiseksi ja ehdotetun toimenpiteen tehokkaan soveltamisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden olisi voitava jättää tulojen ylärajan soveltamisalan ulkopuolelle tuottajat, jotka tuottavat sähköä sähköntuotantolaitoksissa, joiden kapasiteetti on alle 20 kilowattia.

Uudelleenjako loppuasiakkaille

Ylärajan soveltamisesta saatavat ylijäämätulot on kanavoitava sähkön loppuasiakkaille. Tämä koskee kaikkia asiakkaita, jotka ostavat sähköä omaan käyttöön. Valitessaan uudelleenjaon edunsaajia jäsenvaltioiden olisi pyrittävä kohdentamaan toimenpide mahdollisimman tarkasti niihin loppuasiakkaisiin, niin yksityisiin kuin kaupallisiin, jotka ovat eniten alttiita korkeille sähköhinnoille. Tässä välineessä esitetty ylijäämätulojen jakaminen ei rajoita SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamista.

⁴ Maakaasun hinta nousi yli 200 euroon/MWh ja hiilen hinta yli 300 euroon/MWh.

Kuluttajien kohtaamiin ongelmiin puuttuminen

Tähän ehdotukseen sisältyy myös keskeisiä säännöksiä, joilla puututaan vaikeuksiin, joita kuluttajat kohtaavat erittäin korkeiden energianhintojen vuoksi. Nykyisen kriisin haasteena on varmistaa riittävä tuki, jotta kotitalouskuluttajat voivat edelleen saada tarvitsemaansa energiaa, heikentämättä kuitenkaan kannustimia säästää energiaa. Toiminnan lähtökohtana on kotitalouksien, myös keskituloisten kotitalouksien, kohtaamien vaikeuksien ja kansallisen tason tukitoimenpiteiden tarpeen täysimääräinen tunnustaminen.

Jäsenvaltiot ovat jo ottaneet käyttöön monenlaisia tukitoimenpiteitä, muun muassa EU:n yhteiseen energian hintavälineistöön perustuvia toimenpiteitä. Näihin ovat lukeutuneet suora tulotuki, verojen ja maksujen alennukset ja kuluttajien energialaskujen hyvitykset sekä energiatehokkuutta ja paikan päällä tapahtuvaa uusiutuvan energian tuotantoa tukevat toimenpiteet. Jäsenvaltiot ovat myös puuttuneet sähköntoimitusten hinnoitteluun, eli vahvistaneet säänneltyjä hintoja loppukuluttajille.

Kaikki nämä välineet ovat edelleen tärkeitä. Jäsenvaltioiden olisi voitava valita ne välineet, jotka parhaiten sopivat niiden kansallisiin olosuhteisiin. Kuluttajille annettavalla tuella on mahdollisuuksien mukaan tuettava myös kysynnän vähentämistä. On kuitenkin myös tärkeää huomata, että jotkut kuluttajat saattavat jo nyt olla lähellä vähimmäiskulutustasoa, joka on tarpeen heidän hyvinvointinsa turvaamiseksi.

Komissio antoi ohjeistusta valtion toimien soveltamisesta hinnoitteluun tiedonannossa ”REPowerEU: Kohtuuhintaisempaa, varmempaa ja kestävämpää energiaa koskevat yhteiset eurooppalaiset toimet”⁵. Sähköntoimitusten hinnoitteluun sovellettavat julkiset toimet on suunniteltava siten, että ne hyödyttävät kuluttajia nykyisen kriisin aikana ja lisäävät kilpailua myös pidemmällä aikavälillä kuluttajien hyödyksi. Direktiivin (EU) 2019/944 mukaan tällaiset hinnanmuodostukseen liittyvät toimet eivät kuitenkaan saa koskea pieniä ja keskisuuria yrityksiä eivätkä ne saa alittaa kustannuksia.

Sähkön sisämarkkinoiden ytimessä on kuluttajien oikeus valita energiantoimittaja, joka tarjoaa heille parhaan hinnan ja palvelun. Tästä johtuva kilpailu on aiheuttanut hintojen laskupainetta ja lisännyt valinnanvaraa, koska kuluttajien ei enää tarvitse turvautua vakiintuneisiin monopoleihin. Kilpailu sekä toimittajien ja tarjousten valinta ovat myös keskeinen osa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman toteuttamista, sillä ne antavat

⁵ COM(2022) 108 final

kuluttajille mahdollisuuden hyötyä sähkön sisämarkkinoista ja edistävät energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevien unionin tavoitteiden saavuttamista.

Kuten energiamarkkinoiden lyhyen aikavälin toimenpiteistä ja sähkömarkkinoiden rakenteen pitkän aikavälin parannuksista annetussa tiedonannossa todetaan, komissio katsoo, että hintasääntelyn ulottaminen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin (pk-yrityksiin) voisi nykytilanteessa olla hyväksyttävää. Koska EU:n energialainsäädännössä ei säädetä erityisestä kehyksestä näitä kuluttajia varten, se, että jäsenvaltioille annetaan mahdollisuus ulottaa hintasääntelyyn liittyvät toimet koskemaan kriisin aikana myös pieniä ja keskisuuria yrityksiä, antaisi niille uuden välineen hallita kriisin vaikutuksia. Tämä lähestymistapa kuvastaa sitä, että energiamarkkinoiden nykyinen tilanne, jossa kaasun ja sähkön tukkuhinnat ovat korkeita ja epävakaata, saattaa rajoittaa kilpailua ja vahingoittaa asiakkaita pk-yritysegmentissä. Tällaisessa toimessa olisi kuitenkin säilytettävä kannustimet kulutuksen vähentämiseen ja se olisi siksi rajoitettava 80 prosenttiin näiden yritysten aiemmasta kulutuksesta.

Sähkön hinnoitteluun sovellettavat julkiset toimet, jotka ovat kustannuksia alhaisemmat, voisivat olla joillekin jäsenvaltioille keino lieventää suoraan kriisin vaikutuksia kuluttajiin. Tällaisilla toimilla on kuitenkin myös merkittäviä vaikutuksia kilpailun toimintaan vähittäismarkkinoilla, innovointiin ja kannustimiin vähentää kysyntää. Tästä syystä niitä on myös hätätoimenpiteenä täydennettävä suojoitoimilla, joilla varmistetaan toimittajien syrjimätön kohtelu ja kannustimet kysynnän vähentämiseen.

Sen varmistaminen, että sähkön sisämarkkinat tarjoavat jäsenvaltioille välineet ja joustavuuden, joita ne tarvitsevat kriisiin vastaamiseksi, on olennaisen tärkeä osa tarvittavaa solidaarisuutta. Jäsenvaltioiden pitäisi kuitenkin voida vapaasti valita, käyttävätkö ne näitä mahdollisuuksia, sillä niillä on parhaat edellytykset määrittää tällaisten toimenpiteiden tehokkuus erityisesti verrattuna muihin välineisiin ja sovittaa ne tarpeeseen kohdentaa tuki sinne, missä sitä eniten tarvitaan.

3. SOLIDAARISUUSMAKSU

Sähköntuotantoyritysten lisäksi myös fossiilisten polttoaineiden ala hyötyy nykyisestä markkinatilanteesta johtuvista äärimmäisistä hinnankorotuksista ja tuottaa voittoja, jotka ylittävät tavanomaisen liiketoiminnan tuoton. Energian ja sähkön hintojen jyrkkä nousu aiheuttaa huomattavan taakan viranomaisille, kuluttajille ja yrityksille, ja tarvitaan toimia, jotta vältetään riski siitä, että hinnat nousevat kestäättömälle tasolle, millä olisi paljon suurempia ja mahdollisesti haitallisia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. Tämä kehitys

edellyttää yhteisiä toimia unionin tasolla. EU-johtajat ja komissio ovatkin todenneet, että tarvitaan kiireellisesti lisätoimenpiteitä, joilla lievennetään näiden tapahtumien vaikutuksia EU:n kansalaisiin ja talouden toimijoihin ja vältetään entistä akuutimpi kriisi.

Jotta voidaan tukea taloudellisesti toimenpiteitä, joita tarvitaan nykyiseen kriisitilanteeseen reagoimiseksi ja kotitalouksien ja yritysten auttamiseksi, ylisuuria voittoja keräävien on luovuttava osasta niistä yhteisvastuun hengessä.

Tällä asetuksella otetaan käyttöön fossiilista teollisuutta koskeva solidaarisuusmaksu, jota sovelletaan kaikissa jäsenvaltioissa. Solidaarisuusmaksu on nykytilanteeseen soveltuva poikkeuksellinen ja väliaikainen toimenpide, jonka jäsenvaltiot toteuttaisivat yhteisvastuun hengessä lieventääkseen energian jyrkän hinnannousun suoria taloudellisia vaikutuksia julkisiin talousarvioihin, kuluttajiin ja yrityksiin kaikkialla unionissa.

Väliaikaisen solidaarisuusmaksun käyttöönotolla varmistetaan, että myös nämä alat osallistuvat kriisin lievittämiseen suhteessa kriisitilanteen synnyttämiin voittoihin. Samalla maksun suunnittelulla varmistetaan, että käytettävissä on riittävästi varoja energiakäänteeseen ja uusiin teknologioihin tarvittavien investointien rahoittamiseen, myös EU:n tasolla.

Tätä varten tässä ehdotuksessa vahvistetaan toimenpide, joka koostuu väliaikaisesta solidaarisuusmaksusta, joka perustuu ainoastaan öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien yhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen tilikaudella 2022 saamiin ylimääräisiin verotettaviin voittoihin. Toimenpide on asianmukainen ja oikeasuhteinen nykyiseen sosioekonomiseen tilanteeseen nähden. Maksulla rahoitetaan toimenpiteitä, joilla autetaan lieventämään nykyistä kriisiä jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä. Toimenpide mahdollistaa resurssien uudelleenjakamisen ja taloudellisen tuen kotitalouksille ja yrityksille, jotta voidaan lieventää jatkuvasti korkeiden energianhintojen vaikutuksia, vähentää energiankulutusta, tukea energiaintensiivisiä teollisuudenaloja keskittyen uusiutuviin energialähteisiin tai energiatehokkuuteen sekä parantaa unionin energiaomavaraisuutta kaikkien jäsenvaltioiden hyödyksi. Lisäksi nykyiset kaasun toimitushäiriöt ja niistä aiheutuvat vaikutukset kaasun ja sähkön hintoihin, kesän ennätyskorkeista lämpötiloista johtuva energian kysynnän kasvu sekä tiettyjen sähköntuottajien vähäisempi saatavuus aiheuttavat suuren vaikeuden tietyn tuotteen – tässä tapauksessa energian – saatavuudessa. Toimenpide auttaa säilyttämään sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan ja varmistamaan tarvittavan solidaarisuuden jäsenvaltioiden välillä. Tässä säädöksessä esitetty ylimääräisten voittojen jakaminen ei rajoita SEUT-sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamista.

4. YHDENMUKAISUUS MUIDEN ALAA KOSKEVIEN POLITIIKKOJEN SÄÄNNÖSTEN KANSSA

Ehdotetussa säädöksessä säädetään väliaikaisista, oikeasuhteisista ja poikkeuksellisista toimenpiteistä. Se täydentää asiaa koskevia voimassa olevia EU:n aloitteita ja lainsäädäntöä ja täydentää aloitteita, joita komissio on jo tehnyt energiamarkkinoiden tämänhetkiseen kriisiin vastaamiseksi. Se on loogista jatkoa olemassa oleville aloitteille, kuten 13. lokakuuta 2021 hyväksytylle energian hintavälineistölle⁶⁷ ja 18. toukokuuta 2022 hyväksytylle REPowerEU-suunnitelmalle, joka sisältää luettelon toimenpiteistä, joita jäsenvaltiot voivat käyttää kuluttajien tukemiseksi, ja täydentää ”Kaasua säästöön talven varalle” -aloitetta.

Lisäksi asetusehdotukseen sisältyvät kysynnän vähentämistä koskevat osatekijät tukevat äskettäin hyväksyttyä varastointiasetusta (EU) 2022/1032⁸ vähentämällä tarvetta tuottaa sähköä kaasusta, mikä auttaa jäsenvaltioita säilyttämään varastojen täyttövelvoitteiden kautta saadut kaasuvaramat ja turvaamaan toimitukset talvelle 2022–2023.

Valtion toimien soveltamisalan laajentaminen asetuksessa ehdotettujen toimenpiteiden mukaisesti on perusteltua sähkömarkkinoiden nykyisen tilanteen vakavuuden vuoksi.

Ehdotetulla aloitteella vastataan nousseiden vähittäishintojen aiheuttamaan taakkaan, joka kohdistuu kaikkiin sähkökuluttajiin, sekä tarpeeseen vähentää kysyntää ja säästää kaasua tänä talvena Venäjän Ukrainaa vastaan käymän sodan seurauksena.

Kun otetaan huomioon ehdotetun aloitteen rakenne ja erityisesti inframarginaalisiin teknologioihin perustuvan sähköntuotannon markkinatuloille ehdotetun ylärajan taso ja väliaikainen luonne, komissio katsoo, että ehdotus on yhdenmukainen eurooppalaisen ilmastolain tavoitteiden kanssa.

5. YHDENMUKAISUUS UNIONIN MUIDEN POLITIIKKOJEN KANSSA

Ehdotus on poikkeuksellinen toimenpide, jota sovelletaan rajoitetun ajan ja joka on johdonmukainen laajempien aloitteiden kanssa, joilla parannetaan unionin energia-alan häiriönsietokykyä ja lievennetään mahdollisten hätätilanteiden riskiä tai vaikutuksia. Ehdotuksella säilytetään sisämarkkinoiden toiminta eikä vaaranneta niiden eheyttä, sillä toimivat rajatylittävät energiamarkkinat ovat avainasemassa toimitusvarmuuden varmistamisessa tilanteessa, jossa tarjonnasta on puutetta. Sähkönkysynnän koordinoitumpi

⁶ COM(2021) 660 final, 13.10.2021: Miten vastata energian hintojen nousuun: toiminta- ja tukivälineistö.

⁷ COM(2022) 236 final.

⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2022/1032, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2022, asetusten (EU) 2017/1938 ja (EY) N:o 715/2009 muuttamisesta kaasun varastoinnin osalta (EUVL L 173, 30.6.2022, s. 17).

vähentäminen on myös linjassa komission vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden kanssa ja noudattaa samoja periaatteita ja tavoitteita kuin on hahmoteltu ”Kaasua säästöön talven varalle” -aloitteessa. Ehdotus on myös kuluttajansuojaperiaatteiden mukainen, sillä sen avulla pyritään varmistamaan kohtuulliset energian hinnat kuluttajille kaikkialla EU:ssa.

6. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

Oikeusperusta

Tämän säädöksen oikeusperusta on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 122 artiklan 1 kohta.

Nykyiset kaasun toimitushäiriöt ja niistä aiheutuvat vaikutukset kaasun ja sähkön hintoihin, kesän ennätyskorkeista lämpötiloista johtuva energian kysynnän kasvu sekä tiettyjen sähköntuottajien vähäisempi saatavuus aiheuttavat SEUT-sopimuksen 122 artiklassa tarkoitettua suuren vaikeuden energiatuotteiden saatavuudessa. Sähkön hintojen jyrkkä nousu aiheuttaa huomattavan taakan kuluttajille ja yrityksille, ja jos toimiin ei ryhdytä, vaarana on, että hinnat nousevat kestäättömälle tasolle, millä voisi olla merkittäviä laajempia sosiaalisia ja taloudellisia vaikutuksia. EU-johtajat ja komissio ovat todenneet, että tarvitaan kiireellisesti lisätoimenpiteitä, joilla lievennetään EU:n kansalaisiin kohdistuvia vaikutuksia ja valmistaudutaan paremmin tulevaan talveen.

Ehdotetun asetuksen mukaiset väliaikaiset toimenpiteet ilmentävät yhteisvastuun periaatetta energia-alalla ja antavat jäsenvaltioille mahdollisuuden soveltaa koordinoitua lähestymistapaa kuluttajien suojeluun vaarantamatta kuitenkaan sähkön sisämarkkinoiden toimintaa.

Jotta vältetään sisämarkkinoiden ja toimitusketjujen merkittävät vääristymät, jotka mahdollisesti lisäävät toimitusvarmuuteen kohdistuvaa riskiä tulevana talvena, on olennaisen tärkeää, että kaikki jäsenvaltiot toimivat yhdessä ja yhteisvastuun hengessä mahdollisimman pian. Nykyinen kriisi on vaikuttanut kielteisesti kaikkiin jäsenvaltioihin, mutta kaikilla ei ole samanlaisia taloudellisia resursseja kuluttajien tukemiseen. Tämä voi johtaa tilanteeseen, jossa jotkin jäsenvaltiot antavat kuluttajille tukea, kun taas toisilla ei ehkä ole varaa siihen tai ne saattavat epäröidä toteuttaa toimia, jotka voivat vaikuttaa kielteisesti sähkön sisämarkkinoihin.

Koordinoidut toimet kysynnän vähentämiseksi ja ylisuurten tulojen jakamiseksi uudelleen vaikeuksissa oleville kuluttajille ovat paras tapa selvittää tulevan talven haasteista. Koordinoimalla kysynnän vähentämistä, säilyttämällä mahdollisuus tuoda sähköä tarvittaessa

ja käyttämällä ylimääräisiä tuloja kuluttajien tukemiseen jäsenvaltiot voivat paremmin tukea kuluttajia ja yrityksiä ja siten lieventää inflaation vaikutuksia koko talouteen ja vahvistaa EU:n sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä. Koordinoituja toimia tarvitaan myös kansalaisten ja yritysten vakavaraisuuden parantamiseksi ja inflaation vaikutusten lieventämiseksi koko unionin taloudessa. Kaikkien jäsenvaltioiden olisi jaettava taakka ja osallistuttava yhteisiin ponnisteluihin kuluttajien tukemiseksi, jotta vältetään sisämarkkinoiden periaatteiden heikentäminen.

Vaikka kaasun toimituspuutteiden vaikutus sähkön hintoihin tuntuu eri tavalla eri jäsenvaltioissa, kaikkien jäsenvaltioiden on sitouduttava tähän toimenpiteeseen vähentääkseen sähkönkulutustaan samassa määrin. EU:n tasolla toteutettavat koordinoitut toimet sähkön kysynnän vähentämiseksi EU:n laajuisesti vähentävät sähkön kokonaiskulutusta koko unionissa, mikä johtaa sähkön tukkuhintojen alenemiseen ja viime kädessä kuluttajahintojen alenemiseen. Sähkön kysynnän vähentäminen huippukulutusaikoina vähentää myös kaasuvoimaloiden tarvetta, koska sähkön kokonaiskysyntä vähenee. Tällaisessa koordinoitussa vastauksessa hyödynnetään EU:n sähkönsäästöpotentiaalia, mikä ei olisi mahdollista samassa määrin ilman kaikkien jäsenvaltioiden koordinoitua toimintaa EU:n tasolla. Kaikki jäsenvaltiot osallistuvat yhteisiin pyrkimyksiin hintojen alentamiseksi ja toimitusvarmuuteen liittyvien riskien ehkäisemiseksi. Koska sähkön sisämarkkinoilla jäsenvaltioiden sähköjärjestelmät kytkeytyvät tiiviisti toisiinsa, toimenpide voi olla tehokas vain, jos kaikki jäsenvaltiot tekevät osansa kysynnän vähentämiseksi.

Vastaavasti jäsenvaltioiden välisen solidaarisuuden hengessä asetettu yhtenäinen yläraja inframarginaalisten tuotantoteknologioiden tuloille tuottaa jäsenvaltioille tuloja, joilla ne voivat rahoittaa toimenpiteitä, joilla tuetaan sähkön loppuasiakkaita, samalla kun säilytetään markkinoiden hintasignaalit kaikkialla Euroopassa sekä rajatylittävä kauppa. Siten sillä varmistetaan, että sähkö virtaa Euroopassa edelleen sinne, missä sitä eniten tarvitaan, ja että edullisesti tuotettua sähköä viedään jäsenvaltioihin, joissa sähköntuotanto on kalliimpaa. Tällaisessa jäsenvaltioiden koordinoitussa toiminnassa vahvistetaan näin ollen jäsenvaltioiden ja unionin kansalaisten välisen energiayhteisvastuun periaate.

Toimenpide on myös yhteensopiva Euroopassa nykyisin sovellettavan sähkön kaupankäynti- ja hinnoittelutavan kanssa. Siten sillä varmistetaan, että energiakauppa ja energian jakaminen jatkuvat entisellään, että jäsenvaltiot voivat edelleen turvautua naapureihinsa tuonnin osalta ja että ne jäsenvaltiot, joiden kotimainen tuotanto on vähäisempää ja luonnonvarat rajalliset,

ovat paremmin suojattuja toimitushäiriöiden riskeiltä. Sen vuoksi on perusteltua perustaa ehdotettu säädös SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohtaan.

Hintojen jyrkkä nousu on johtanut tilanteeseen, joka ei ainoastaan aiheuta monille kotitalouksille suuria haasteita laskujen maksamisessa, vaan on myös vakava riski taloudelle. Koska nykyisten ongelmien laajuutta ei ole ennakoitu nykyisessä sääntelykehyksessä, on aiheellista sallia valtion puuttuminen vähittäishintoihin myös pienten ja keski suurten yritysten osalta sekä tietyin edellytyksin toimenpiteet, jotka johtavat energiantoimittajien kustannuksia alhaisempaan hintatasoon sekä kotitalouksille että pk-yrityksille.

Kaasun toimituspulan vaikutukset sähkön hintoihin ja mahdollisuudet rahoittaa tukitoimenpiteitä valtion talousarviosta vaihtelevat kuitenkin eri jäsenvaltioissa. Tämän seurauksena kriisillä on suhteettomia vaikutuksia joissakin unionin osissa, joissa asiakkaat eivät voi saada tarvitsemaansa energiaa, kun toimittajat vetäytyvät markkinoilta. Ilman ehdotettuja toimenpiteitä vaarana on, että vain jäsenvaltioilla, joiden valtiontaloudessa on liikkumavaraa, on resursseja suojella näitä asiakkaita ja toimittajia, mikä johtaisi vakaviin vääristymiin sisämarkkinoilla. Asetusehdotuksella luodulla yhtenäisellä velvoitteella siirtää ylimääräiset tulot loppukuluttajille varmistetaan, että periaatteessa kaikki jäsenvaltiot voivat suojella asiakkaitaan ja käyttää näitä lisävaroja samaan tarkoitukseen. Myönteinen vaikutus energian hintoihin vaikuttaa myönteisesti yhteenliitettyihin EU:n markkinoihin ja auttaa myös hillitsemään inflaatiota. Sen vuoksi kansalliset toimenpiteet vaikuttavat myönteisesti myös muihin jäsenvaltioihin unionin yhteenliitettyssä taloudessa.

Jäsenvaltioiden kollektiivinen velvoite ottaa käyttöön koordinoitu väliaikainen solidaarisuusmaksu, joka perustuu tilikaudella 2022 saatuihin verotettaviin ylimääräisiin voittoihin ja jota sovelletaan öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimiviin EU:n yhtiöihin ja kiinteisiin toimipaikkoihin unionissa ja jota säännellään yhteisellä kehyksellä, on tarpeellinen, jotta kuluttajia ja yrityksiä voidaan suojella energian hintojen jyrkältä nousulta koko unionissa samalla kun säilytetään sisämarkkinoiden sujuva toiminta ja varmistetaan tarvittava jäsenvaltioiden välinen solidaarisuus. Sen vuoksi on perusteltua perustaa ehdotettu säädös SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohtaan. Solidaarisuusmaksun käyttöönotto lisää oikeudenmukaisuuden elementin energia-alan hätätoimien yhteydessä toteutettavaan toimenpidepakettiin.

Tällä ehdotuksella varmistetaan, että kaikki jäsenvaltiot koordinoivat toimiaan. Se ilmentää energiayhteisvastuun periaatetta, jonka unionin tuomioistuin on äskettäin vahvistanut yhdeksi unionin oikeuden perusperiaatteista⁹.

Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)

Tässä aloitteessa suunnitellut toimenpiteet ovat täysin toissijaisuusperiaatteen mukaisia. Unionin sähkömarkkinoilla vallitsee huomattava epävarmuus ja hinnat ovat nousseet poikkeuksellisen korkeiksi, koska Venäjän on käyttänyt kaasutoimituksia aseena. Tämän vuoksi tarvitaan unionin tason toimia. Unionin laajuinen sähkökysynnän vähentäminen yhteisvastuullisesti edellyttää koordinoitua lähestymistapaa, jotta voidaan minimoida mahdollisten merkittävien häiriöiden riski talvikuukausina, jolloin sähkönkulutus ja sähköntuotanto kaasua käyttäen ovat suurimmillaan.

Kun otetaan huomioon kaasun toimituskriisin ennennäkemätön luonne ja kaasun rooli keskeisenä teknologiana sähkönkysyntään vastaamisessa, unionin tason toimet ovat perusteltuja myös sähkömarkkinoiden osalta. Jäsenvaltioiden on voitava turvautua tuontiin, jos ja kun se on tarpeen tulevana talvena, mikä korostaa sähkön sisämarkkinoiden merkitystä. Sähkön on virrattava edelleen ympäri Eurooppaa, jotta voidaan välttää hintakriisin muuntuminen toimitusvarmuuskriisiksi. Tämän on kuitenkin oltava kohtuuhintaista, ja kuluttajien sähkölaskuihin kohdistuviin suhteettomiin vaikutuksiin olisi puututtava. Sähköjärjestelmän toiminnan sekä rajatylittävän kaupan ja investointien turvaamiseksi yhteinen lähestymistapa inframarginaalisten teknologioiden tulorajoituksiin on kohtuullinen, asianmukainen ja oikeasuhteinen.

Sähkön osalta tässä ehdotuksessa määritetään lopullinen tulos, joka toimenpiteillä on saavutettava, esittämällä kysynnän vähentämistoimenpiteitä ja oikeudellisesti sitovia velvoitteita energiankäytön vähentämiseksi silloin, kun sähkön hinnat ovat korkeimmillaan, ja rajoittamalla inframarginaalisista teknologioista saatavia tuloja. Samalla se jättää jäsenvaltioille täyden vapauden valita tehokkaimmat keinot näiden velvoitteiden täyttämiseksi kansallisten erityispiirteidensä mukaan ja laajentaa jäsenvaltioiden mahdollisuuksia puuttua hintasääntelyyn. Tarkemmin sanoen:

- Sähkön kysynnän vähentämisen osalta ehdotetussa asetuksessa asetetaan sitovia tavoitteita, jotka on saavutettava, mutta jätetään jäsenvaltioille mahdollisuus valita keinot näiden tavoitteiden saavuttamiseksi.

⁹ Tuomio asiassa C-848/19 P (Saksa v. Puola).

- Kuluttajille annettavan tuen rahoittamiseen tarkoitettujen tulojen ylärajan osalta ehdotetussa asetuksessa vahvistetaan yhtenäinen yläraja, jota sovelletaan unionissa. Jäsenvaltioilla on kuitenkin oikeus ottaa käyttöön lisärajoituksia, kunhan ne ovat oikeasuhteisia, eivät vääristä sähkön tukkumarkkinoiden toimintaa, varmistavat, että investointikustannukset katetaan, eivät vaaranna investointisignaaleja ja ovat unionin lainsäädännön mukaisia. Ylijäämätulot käytetään kuluttajien tukemiseen, mutta jäsenvaltiot voivat täysin itsenäisesti valita keinot sen varmistamiseksi, että ylijäämätulot päätyvät kuluttajille.
- Mitä tulee vähittäishintoihin sovellettaviin julkisiin toimiin, ehdotetulla asetuksella itse asiassa laajennetaan jäsenvaltioiden mahdollisuuksia toteuttaa tällaisia toimia verrattuna nykyiseen unionin tason lainsäädäntökehykseen, mikä on toissijaisuusperiaatteen mukaista.

Fossiilisten polttoaineiden alaa koskevan toimenpiteen osalta väliaikaisella solidaarisuusmaksulla vastataan kaikkien jäsenvaltioiden kohtaamaan haasteeseen, jota käsitellään tällä hetkellä eri tavoin, vahvistamalla puitteet, joissa solidaarisuusmaksua säännellään EU:n tasolla. Unionin tason yhteiseen aloitteeseen sisältyy solidaarisuusmaksun pakollinen käyttöönotto kussakin jäsenvaltiossa tietyille pääasiassa öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimiville yhtiöille ja kiinteille toimipaikoille. Jäsenvaltiot eivät voi ratkaista tätä ongelmaa riittävällä tavalla yksin.

Tällä asetuksella käyttöön otettava solidaarisuusmaksu lisää tuloja valtioiden talousarvioihin ja antaa niille mahdollisuuden rahoittaa toimenpiteitä, joilla pyritään keventämään kuluttajille, erityisesti heikossa asemassa oleville henkilöille ja yrityksille, aiheutuvia korkeita energiakustannuksia. Kaikki jäsenvaltiot eivät kuitenkaan ole ottaneet käyttöön tällaisia toimenpiteitä, ja jo hyväksytyjen toimenpiteiden sisältö vaihtelee jäsenvaltioittain.

Näin ollen ylimääräisistä voitoista perittävä pakollinen solidaarisuusmaksu, jota säännellään yhteisillä unionin puitteilla, varmistaa riittävän tasapuoliset toimintaedellytykset kaikkialla unionissa ja luo tilanteen, jossa kaikkien jäsenvaltioiden viranomaiset voivat saada tuottoja tällaisista ylimääräisistä voitoista voidakseen puuttua paremmin energianhintojen poikkeuksellisen jyrkkään nousuun, joka edellyttää kiireellisiä toimia kaikissa jäsenvaltioissa. Näin ollen EU:n aloite toisi lisäarvoa verrattuna kansallisella tasolla toteutettaviin yksittäisiin toimiin.

Koska toimenpide voidaan laajuutensa ja vaikutustensa vuoksi toteuttaa paremmin unionin tasolla, unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti.

Suhteellisuusperiaate

Aloite on suhteellisuusperiaatteen mukainen. Poliittikkatoimi on SEUT-sopimuksen 122 artiklan 1 kohdan soveltamisalalla asianmukainen taloudellisen tilanteen kannalta ja oikeassa suhteessa määriteltyjen ongelmien laajuuteen ja luonteeseen sekä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen.

Kun otetaan huomioon ennennäkemätön geopoliittinen tilanne sekä kansalaisiin ja EU:n talouteen kohdistuva merkittävä uhka, koordinoitujen toimien tarve on selvä. Koordinoidut toimet, joilla vähennetään sähkön kokonaiskulutusta ja huipputuntien sähkönkulutusta, asetetaan yläraja inframarginaalisten sähköntuottajien saamille tuloille ja annetaan jäsenvaltioille laajemmat mahdollisuudet julkisiin toimiin vähittäishintojen asettamisessa, ovat sopivia keinoja vähentää kuluttajia vahingoittavia sähkön hintojen nousupaineita. Ei voida myöskään kaavailla muita lievempiä toimenpiteitä, joilla tämä tavoite saavutettaisiin yhtä tehokkaasti.

Ehdotettu solidaarisuusmaksu on suhteellisuusperiaatteen mukainen, sillä siinä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tavoitteiden saavuttamiseksi. Maksun laskentaperuste ja suuruus varmistavat sen, että osaan voitoista voidaan soveltaa tällaista maksua ilman, että se tarpeettomasti estää öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoalojen yhtiöitä käyttämästä tällaisia ylimääräisiä voittoja tuleviin investointeihin tai elinkelpoisuutensa varmistamiseen. Tästä syystä asetuksessa ehdotettu maksun taso on rajoitettu kolmannekseen ylimääräisestä verotettavasta voitosta sen jälkeen, kun maksupohjaan on sovellettu turvamarginaalia. Sen varmistamiseksi, että jäsenvaltioiden erityisolosuhteet otetaan huomioon, ehdotettu taso on kuitenkin vähimmäisosuus, ja jäsenvaltiot voivat soveltaa korkeampaa maksuosuutta, jos ne pitävät sitä tarpeellisena.

Solidaarisuusmaksu on myös luonteeltaan väliaikainen ja rajattu tilikaudella 2022 saatuihin ylimääräisiin voittoihin, ja sitä sovelletaan ainoastaan öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla saatuihin ylimääräisiin voittoihin, ottaen huomioon ennakoimattomista olosuhteista johtuvat odottamattomat voitot. Ne jäsenvaltiot, joissa on jo käytössä kansallinen maksu tai vero, joka ylittää ehdotetun solidaarisuusmaksun tason, voivat edelleen soveltaa korkeampaa tasoa niiden kansallisten erityispiirteiden huomioon ottamiseksi, joiden vuoksi ne ovat ottaneet käyttöön tällaisen maksun.

Ehdotuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tässä välineessä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotettuja toimenpiteitä pidetään oikeasuhteisina, ja ne perustuvat

mahdollisuuksien mukaan olemassa oleviin aloitteisiin, joihin jäsenvaltiot ovat suhtautuneet myönteisesti.

Toimintatavan valinta

Kun otetaan huomioon energiakriisin laajuus, sen mahdolliset sosiaaliset, taloudelliset ja rahoituskelliset vaikutukset ja kiireellinen tarve lieventää niitä, komissio katsoo, että on sopivaa antaa asetus, joka on soveltamisalaltaan yleinen ja jota sovelletaan suoraan ja välittömästi. Tämä johtaisi nopeaan, yhdenmukaiseen ja unionin laajuiseen yhteistyömekanismiin.

7. SIDOSRYHMIEN KUULEMINEN JA VAIKUTUSTENARVIOINTI

Sidosryhmien kuuleminen

Koska ehdotus on poliittisesti arkaluonteinen ja se oli valmisteltava kiireellisesti, jotta neuvosto voisi hyväksyä sen hyvissä ajoin, asiaa koskevaa sidosryhmien kuulemista ei voitu toteuttaa.

Komissio aikoo kuitenkin olla yhteydessä sidosryhmiin ja erityisesti energiaintensiivisiin teollisuudenaloihin tämän asetuksen onnistuneen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Koska hätätilanteen johdosta toteutettavat toimenpiteet ovat luonteeltaan väliaikaisia ja kiireellisiä, vaikutustenarviointia ei voitu tehdä.

Perusoikeudet

Perusoikeuksiin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia ei ole todettu. Tämän säädöksen mukaiset toimenpiteet eivät vaikuta sellaisten asiakkaiden oikeuksiin, jotka on luokiteltu asetuksen (EU) 2017/1938 nojalla suojatuiksi, mukaan lukien kaikki kotitalousasiakkaat. Lisäksi ehdotettuun asetukseen sisältyvässä tulojen ylärajassa ja väliaikaisen solidaarisuusmaksun käyttöönotossa otetaan täysimääräisesti huomioon tarve suojella oikeutettuja odotuksia ja olemassa olevia investointeja, eikä siinä näin ollen vaaranneta oikeutta omistaa ja käyttää laillisesti hankittua omaisuutta. Välineen avulla jäsenvaltiot voivat vähentää kaasupulaan ja siitä johtuvaan energian hintojen nousuun liittyviä riskejä, joilla muutoin olisi merkittävä vaikutus talouteen ja yhteiskuntaan. Varmistamalla, että sähköntoimittajat, joiden on myytävä sähköä kustannukset alittavaan hintaan, saavat korvauksen, varmistetaan, että kyseisiltä henkilöiltä ei riistetä heidän perusoikeuksiaan, sanotun kuitenkin rajoittamatta valtiontukisääntöjen soveltamista.

8. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Ehdotus ei edellytä lisävaroja EU:n talousarviosta.

9. LISÄTIEDOT

Ei sovelleta.

Ehdotus

NEUVOSTON ASETUS**korkeisiin energiahintoihin liittyvistä hätätoimenpiteistä**

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, JOKA

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 122 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sekä katsoo seuraavaa:

- 1) Sähkömarkkinoilla on nähty erittäin korkeita hintoja syyskuusta 2021 lähtien. Kuten ACER totesi huhtikuussa 2022 tekemässään arvioinnissa EU:n sähkön tukkumarkkinoiden rakenteesta¹⁰, tämä johtuu pääasiassa sähkön tuotantoon käytettävän kaasun korkeasta hinnasta. Maakaasukäyttöisiä voimalaitoksia tarvitaan usein sähkön kysynnän tyydyttämiseksi silloin, kun kysyntä on suurimmillaan vuorokauden aikana tai kun muilla tekniikoilla, kuten ydinvoimalla, vesivoimalla tai vaihtelevalla uusiutuvalla energialla, tuotetun sähkön määrä ei riitä kattamaan kysyntää. Venäjän helmikuussa 2022 aloittama hyökkäys Ukrainaan, joka on energiayhteisön sopimuspuoli, on johtanut kaasutoimitusten huomattavaan vähenemiseen. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on aiheuttanut epävarmuutta myös muiden voimalaitoksissa käytettyjen hyödykkeiden, kuten kivihiiilen ja raakaöljyn, tarjonnasta. Tämä on entisestään nostanut sähkön hintaa ja lisännyt sen epävakautta.
- 2) Venäjän kaasutoimitusten huomattava väheneminen viime aikoina ja lisääntyneet kaasun toimitushäiriöt viittaavat merkittävään riskiin siitä, että Venäjän kaasutoimitukset loppuvat kokonaan lähitulevaisuudessa. Unionin energian toimitusvarmuuden parantamiseksi neuvosto hyväksyi asetuksen (EU) 2022/1369¹¹, jossa säädetään maakaasun kysynnän vapaaehtoisesta vähentämisestä 15 prosentilla tänä talvena ja annetaan neuvostolle mahdollisuus julistaa toimitusvarmuutta koskevasta unionin hälytystila, jolloin kaasun kysynnän vähentämisestä tulisi pakollista.
- 3) Kesällä 2022 vallinneet poikkeuksellisen korkeat lämpötilat ovat lisänneet sähkön kysyntää jäähdytystä varten, mikä on lisännyt sähköntuotantoon kohdistuvaa painetta, samalla kun tietyistä teknologioista peräisin olevan sähkön tuotanto on teknisten ja säästä riippuvaisten olosuhteiden vuoksi ollut huomattavasti historiallisen tason alapuolella. Tämä johtui pääasiassa poikkeuksellisesta kuivuudesta, joka johti

¹⁰

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER's%20Final%20Assessment%20of%20the%20EU%20Wholesale%20Electricity%20Market%20Design.pdf

¹¹ Asetus (EU) 2022/1369, annettu 5 päivänä elokuuta 2022, koordinoiduista kaasun kysynnän vähentämistoimenpiteistä (EUVL L 206, 8.8.2022, s. 1).

- i) ydinvoimalaitosten alhaiseen sähköntuotantoon eri jäsenvaltiossa, koska saatavilla oli liian vähän jäähdytysvettä, ii) vähäiseen vesivoiman tuotantoon ja iii) suurten jokien alhaiseen vedenkorkeuteen, mikä on vaikuttanut haitallisesti sähköntuotannossa polttoaineena käytettävien hyödykkeiden kuljetuksiin. Tämä ennennäkemätön tilanne merkitsee sitä, että maakaasuvoimaloissa tuotetun sähkön määrä on pysynyt jatkuvasti suurena, mikä on vaikuttanut poikkeuksellisen ja epätavallisen korkeisiin sähkön tukkuhintoihin. Vaikka tuotantokapasiteetin saatavuus on vähentynyt joissakin jäsenvaltioissa, jäsenvaltioiden välinen sähkökauppa on auttanut välttämään toimitusvarmuuteen liittyviä häiriöitä ja lieventämään hintojen epävakautta EU:n markkinoilla, mikä on parantanut jäsenvaltioiden kykyä selviytyä hintasokeista.
- 4) Sähkön jyrkkä hinnannousu tukkumarkkinoilla on johtanut sähkön vähittäishintojen nopeaan nousuun, jonka odotetaan jatkuvan ennen seuraavaa lämmityskautta ja siirtyvän asteittain useimpiin kuluttajasopimuksiin. Kaasun hintojen jyrkkä nousu ja siitä johtuva vaihtoehtoisten polttoaineiden kysyntä on nostanut myös muiden hyödykkeiden, kuten öljyn ja hiilen, hintoja.
 - 5) Nykyinen energiakriisi on vaikuttanut kielteisesti kaikkiin jäsenvaltioihin, joskin eri mitassa. Energian hintojen jyrkkä nousu vaikuttaa merkittävästi euroalueen yleiseen inflaatioon ja hidastaa unionin talouskasvua.
 - 6) Sen vuoksi tarvitaan nopeita ja koordinoituja toimia. Ottamalla käyttöön hätätilanneväline voitaisiin väliaikaisesti vähentää riskiä siitä, että sähkön hinnat ja loppukäyttäjille aiheutuvat sähkökustannukset nousevat vielä kestävämmälle tasolle ja että jäsenvaltiot toteuttavat koordinoimattomia kansallisia toimenpiteitä, jotka voisivat vaarantaa toimitusvarmuuden unionin tasolla ja aiheuttaa lisärasitetta unionin teollisuudelle ja kuluttajille. Jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä seuraavalla talvikaudella 2022–2023 tarvitaan jäsenvaltioiden koordinoituja toimia, jotta voidaan lieventää korkeiden energianhintojen vaikutuksia ja varmistaa, ettei nykyinen kriisi aiheuta pysyvää haittaa kuluttajille ja taloudelle, ja samalla säilyttää julkisen talouden kestävyys.
 - 7) Nykyiset kaasun toimitushäiriöt, tiettyjen voimalaitosten heikentynyt saatavuus ja niistä aiheutuvat vaikutukset kaasun ja sähkön hintoihin muodostavat Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 122 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun suuren vaikeuden kaasu- ja sähköenergiatuotteiden saatavuudessa. On olemassa vakava riski, että tilanne heikkenee entisestään tulevalla talvikaudella, jos kaasutoimitukset häiriintyvät entisestään ja kylmä talvikausi lisää kaasun ja sähkön kysyntää. Tällainen heikkeneminen voisi lisätä kaasun ja muiden energiahyödykkeiden hintojen nousupaineita, mikä puolestaan vaikuttaisi sähkön hintoihin.
 - 8) Tarvitaan yhtenäisiä ja hyvin koordinoituja unionin laajuisia toimia, jotta voidaan puuttua sähkön hintojen jyrkkään nousuun ja sen kotitalouksiin ja teollisuuteen kohdistuviin vaikutuksiin. Koordinoimattomat kansalliset toimenpiteet voisivat vaikuttaa energian sisämarkkinoiden toimintaan, vaarantaa toimitusvarmuuden ja johtaa uusiin hinnankorotuksiin niissä jäsenvaltioissa, joihin kriisi on vaikuttanut eniten. Sen vuoksi sähkön sisämarkkinoiden eheyden turvaaminen on ratkaisevan tärkeää tarvittavan jäsenvaltioiden välisen solidaarisuuden säilyttämiseksi ja lisäämiseksi.
 - 9) Vaikka jotkin jäsenvaltiot saattavat olla muita alttiimpia Venäjän kaasutoimitusten keskeytymisen vaikutuksille ja niistä aiheutuville hinnankorotuksille, kaikki jäsenvaltiot voivat osaltaan rajoittaa tällaisten häiriöiden aiheuttamia taloudellisia haittoja asianmukaisilla kysynnänvähentämistoimenpiteillä. Sähkönkysynnän

vähentämällä kansallisella tasolla voi olla unionin laajuinen myönteinen vaikutus sähkön hintoihin, koska sähkömarkkinat ovat kytköksissä toisiinsa ja säästöt yhdessä jäsenvaltiossa hyödyttävät siten myös muita jäsenvaltioita.

- 10) Koordinoimattomien rajoitusten asettaminen sellaisten tuottajien, joiden marginaalikustannukset ovat alhaisemmat, kuten uusiutuvia energialähteitä, ydinvoimaa ja ruskohiiltä käyttävät tuottajat (inframarginaaliset tuottajat), sähköntuotannosta saamille tuloille voi johtaa merkittäviin vääristymiin tuottajien välillä unionissa, koska tuottajat kilpailevat EU:n laajuisesti yhteenkytketyillä sähkömarkkinoilla. Tällaiset vääristymät voidaan välttää sitoutumalla yhteiseen unionin laajuiseen ylijäämätulojen ylärajaan. Kaikki jäsenvaltiot eivät myöskään voi tukea kuluttajia samassa määrin rajallisten taloudellisten resurssien vuoksi, kun taas jotkin sähköntuottajat voivat edelleen saada huomattavia ylijäämätuloja. Jäsenvaltioiden välisen solidaarisuuden hengessä asetettu yhtenäinen yläraja inframarginaalisten tuotantoteknologioiden tuloille tuottaa jäsenvaltioille tuloja, joilla ne voivat rahoittaa toimenpiteitä, joilla tuetaan sähkön loppuasiakkaita, kuten kotitalouksia, pk-yrityksiä ja energiaintensiivisiä teollisuudenaloja, samalla kun säilytetään markkinoiden hintasignaalit kaikkialla Euroopassa sekä rajatylittävä kauppa.
- 11) Kaasun ja sähkön vähittäishintojen jyrkkä nousu huomioon ottaen valtion toimenpiteet vähittäiskuluttajien suojelemiseksi ovat erityisen tärkeitä. Kaasun toimituspulan vaikutukset sähkön hintoihin ja mahdollisuudet rahoittaa tukitoimenpiteitä valtion talousarviosta vaihtelevat kuitenkin eri jäsenvaltioissa. Jos vain jotkin jäsenvaltiot, joilla on riittävät resurssit, voivat suojella näitä asiakkaita ja toimittajia, tämä johtaisi sisämarkkinoiden vakaviin vääristymiin. Yhdenmukainen velvoite siirtää ylijäämätulot loppukuluttajille antaa kaikille jäsenvaltioille mahdollisuuden suojella kuluttajiaan. Myönteinen vaikutus energian hintoihin vaikuttaa edelleen myönteisesti yhteenliitettyihin EU:n markkinoihin ja auttaa myös hillitsemään inflaatiota. Sen vuoksi yhteisvastuun hengessä toteutetut kansalliset toimenpiteet vaikuttavat myönteisesti myös muihin jäsenvaltioihin unionin yhteenliitettyssä taloudessa.
- 12) Öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien fossiilisia polttoaineita käyttävien yritysten solidaarisuusmaksusta koostuva toimenpide on poikkeuksellinen ja ehdottoman väliaikainen toimenpide. Nykytilanteessa vaikuttaa aiheelliselta toteuttaa unionin tason toimia, joilla lievennetään energian jyrkän hinnannousun suoria taloudellisia vaikutuksia julkisiin talousarvioihin, kuluttajiin ja yrityksiin kaikkialla unionissa.
- 13) Solidaarisuusmaksu on tarkoituksenmukainen keino puuttua ennakoimattomista olosuhteista johtuviin ylimääräisiin voittoihin. Tällaiset voitot eivät ole tavanomaisia voittoja, joita nämä yritykset olisivat saaneet tai olisivat voineet odottaa saavansa tavanomaisissa olosuhteissa, jos energiamarkkinoiden ennakoimatonta kehitystä ei olisi tapahtunut. Solidaarisuusmaksun käyttöönotto on siten yhteinen ja koordinoitu toimenpide, jolla mahdollistetaan yhteisvastuun hengessä lisätulojen kertyminen kansallisille viranomaisille, jotta ne voivat antaa taloudellista tukea kotitalouksille ja yrityksille, joihin energian jyrkkä hinnannousu vaikuttaa voimakkaasti, samalla kun varmistetaan tasapuoliset toimintaedellytykset kaikkialla unionissa ja sisämarkkinoilla. Sitä olisi sovellettava rinnakkain niiden tavanomaisten yhteisöverojen kanssa, joita kukin jäsenvaltio perii asianomaisilta yhtiöiltä.
- 14) Jotta voidaan varmistaa johdonmukaisuus energiapolitiikan eri osa-alueiden välillä, toimenpiteiden olisi muodostettava toisistaan riippuva kokonaisuus, jossa toimenpiteet

vahvistavat toisiaan. Kaikkien jäsenvaltioiden olisi voitava tukea kuluttajia kohdennetusti ylijäämätuloilla, jotka johtuvat inframarginaalisen sähköntuotannon markkinatuloille asetetusta ylärajasta, vähentämällä sähkön kysyntää, mikä alentaa energian hintoja, sekä tuotoilla, joita saadaan öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimiville fossiilisia polttoaineita käyttäville yrityksille asetetusta solidaarisuusmaksusta. Pienentyneellä kysynnällä pitäisi myös olla myönteisiä vaikutuksia toimitusvarmuuteen kohdistuvien riskien vähentämiseen direktiivin (EU) 2019/944 tavoitteiden mukaisesti.

- 15) Jäsenvaltioiden olisi sen vuoksi pyrittävä vähentämään sähkön kokonaiskulutustaan kaikkien kuluttajien keskuudessa, myös niiden kuluttajien, joille ei ole vielä asennettu älykkäitä mittausjärjestelmiä tai laitteita, joiden avulla he voivat seurata kulutustaan tiettyinä vuorokaudenaikoina.
- 16) Koska kaasukäyttöisellä sähköntuotannolla on erityisen merkittävä vaikutus marginaalihintaan, kunkin jäsenvaltion olisi vähennettävä sähkön kokonaiskulutustaan määritettyjen huippuhintatuntien aikana, jotta polttoainevarastoja voidaan säästää sähköntuotantoa varten ja kohdentaa ne erityisesti kaikkein kalleimpiin sähkönkulutustunteihin.
- 17) Huipputuntien tyypillisen sähkönkulutusprofiilin perusteella 5 prosentin sitova vähennystavoite huippuhintatuntien aikana varmistaisi, että jäsenvaltiot ottavat erityisesti huomioon kuluttajat, jotka voivat tarjota joustavuutta kysynnän vähentämistä koskevilla tarjouksilla tuntikohtaisesti, myös aggregaattoreiden kautta. Sen vuoksi sähkönkysynnän aktiivisen vähentämisen vähintään 5 prosentilla tiettyinä tunteina pitäisi vähentää kaasunkulutusta ja tasoittaa kysynnän tuntikohtaista jakautumista, mikä vaikuttaa tuntikohtaisiin markkinahintoihin.
- 18) Jäsenvaltioiden olisi voitava harkintansa mukaan valita asianmukaiset toimenpiteet kysynnän vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi, jotta niissä voidaan ottaa huomioon kansalliset erityispiirteet. Suunnitellessaan sähkönkysynnän vähentämistoimenpiteitä jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että toimenpiteet suunnitellaan siten, että ne eivät heikennä tiedonannossa ”Käyttövoimaa ilmastoneutraalille taloudelle: EU:n energiajärjestelmän integrointistrategia” asetettuja sähköistämistavoitteita. Sähköistäminen on keskeistä, jotta voidaan vähentää EU:n riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ja varmistaa sen pitkän aikavälin strateginen riippumattomuus, sillä tämä tulee rajoittamaan nykyisen energiakriisin laajuutta ja ehkäisee tulevia energiakriisejä. Toimenpiteitä sähkön kokonaiskulutuksen vähentämiseksi voisivat olla kansalliset tiedotuskampanjat, kohdennettujen tietojen julkaiseminen sähköjärjestelmän ennustetusta tilanteesta, sääntelytoimenpiteet, joilla rajoitetaan muuta kuin välttämätöntä energiankulutusta, sekä kohdennetut kannustimet sähkönkulutuksen vähentämiseksi.
- 19) Määrittäessään asianmukaisia toimenpiteitä kysynnän vähentämiseksi huippuhintatunteita jäsenvaltioiden olisi erityisesti harkittava markkinapohjaisia toimenpiteitä, kuten huutokauppoja tai tarjouskilpailujärjestelmiä, joilla ne voisivat kannustaa vähentämään kulutusta taloudellisesti tehokkaalla tavalla. Tehokkuuden ja nopean täytäntöönpanon varmistamiseksi jäsenvaltiot voisivat hyödyntää olemassa olevia aloitteita ja laajentaa nykyisiä järjestelmiä kysyntäjouston kehittämiseksi. Kansallisella tasolla toteutettaviin toimenpiteisiin voisi sisältyä myös taloudellisia kannustimia tai korvauksia asianomaisille markkinatoimijoille, jos odotettavissa olevan tavanomaisen kulutuksen sijaan saavutetaan tuntuva kysynnän väheneminen.

- 20) Jäsenvaltioiden auttamiseksi ja ohjeistamiseksi tässä asetuksessa säädettyjen tarvittavien kysynnän vähennysten toteuttamisessa komission olisi helpotettava parhaiden käytäntöjen jakamista jäsenvaltioiden välillä.
- 21) Kun otetaan huomioon sähkön hintojen poikkeuksellinen ja äkillinen nousu ja välitön riski nousun jatkumisesta edelleen, jäsenvaltioiden olisi välittömästi vahvistettava tarvittavat toimenpiteet sähkön kokonaiskulutuksen vähentämiseksi, jotta voidaan helpottaa hintojen nopeaa alentamista ja minimoida fossiilisten polttoaineiden käyttö.
- 22) Vuorokausitukkumarkkinoilla halvimmat voimalaitokset ajetaan ensin verkkoon, mutta kaikkien markkinaosapuolten saama hinta määräytyy kysynnän kattamiseksi tarvittavan viimeisen laitoksen mukaan eli sen laitoksen mukaan, jonka marginaalikustannukset ovat korkeimmat, kun markkinat on selvitetty. Kaasun ja kivihiilen hintojen viimeaikainen jyrkkä nousu on johtanut poikkeukselliseen ja pysyvään nousuun hinnoissa, joilla kaasu- ja hiilikäyttöiset voimalaitokset tekevät tarjouksia vuorokausitukkumarkkinoilla. Tämä puolestaan on johtanut poikkeuksellisen korkeisiin hintoihin vuorokausimarkkinoilla kaikkialla unionissa, sillä nämä ovat usein laitoksia, joilla on suurimmat marginaalikustannukset sähkön kysynnän tyydyttämiseksi.
- 23) Kun otetaan huomioon vuorokausimarkkinoiden hinnan merkitys hintojen viitearvona muilla sähkön tukkumarkkinoilla sekä se, että kaikki markkinaosapuolet saavat selvityshinnan, teknologiat, joiden marginaalikustannukset ovat huomattavasti muita alhaisemmat, ovat sen jälkeen, kun Venäjä hyökkäsi Ukrainaan helmikuussa 2022, tuottaneet jatkuvasti korkeita tuloja, jotka ylittävät selvästi odotukset, jotka näillä tuottajilla oli investointipäätöksiä tehdessään.
- 24) Tilanteessa, jossa kuluttajat altistuvat erittäin korkeille hinnoille, jotka myös vahingoittavat unionin taloutta, on tarpeen rajoittaa väliaikaisesti sellaisten tuottajien, joiden marginaalikustannukset ovat alhaisemmat, poikkeuksellisia markkinatuloja soveltamalla ylärajaa tällaisille markkinatuloille, jotka saadaan sähkön myynnistä unionissa.
- 25) Taso, jolle tulojen yläraja asetetaan, ei saisi vaarantaa niiden tuottajien, joihin sitä sovelletaan, mukaan lukien uusiutuvan energian tuottajat, kykyä kattaa investointi- ja toimintakustannuksensa, ja sen olisi säilytettävä tulevat investoinnit vähähiiliseen ja luotettavaan sähköjärjestelmään tarvittavaan kapasiteettiin ja kannustettava niihin. Yhtenäinen tulokatto koko unionissa on tarpeen sähkön sisämarkkinoiden toiminnan säilyttämiseksi, koska se ylläpitäisi hintakilpailua eri teknologioita käyttävien sähköntuottajien välillä, erityisesti uusiutuvien energialähteiden osalta.
- 26) Satunnaisia ja lyhytaikaisia hintahuippuja voidaan pitää tavanomaisena piirteenä sähkömarkkinoilla ja ne voivat olla hyödyllisiä joillekin sijoittajille tuotantoinvestointien kattamiseksi, mutta helmikuusta 2022 lähtien koettu äärimmäinen ja jatkuva hintojen nousu poikkeaa huomattavasti tavanomaisesta markkinatilanteesta, jossa esiintyy satunnaisia huippuhintoja. Sen vuoksi ylärajaa ei pitäisi asettaa alhaisemmalle tasolle kuin markkinaosapuolten kohtuulliset odotukset sähkön hintojen keskimääräisestä tasosta tunteina, joina sähkön kysyntä oli korkeimmillaan, aikana ennen Venäjän hyökkäystä Ukrainaan. Ennen helmikuuta 2022 sähkön tukkumarkkinoiden keskimääräisten huippuhintojen odotettiin olevan unionissa viime vuosikymmeninä selvästi ja johdonmukaisesti alle 180 euroa megawattitunnilta huolimatta sähkön hintaeroista unionin eri alueiden välillä. Koska markkinaosapuolten alkuperäinen investointipäätös perustui oletukseen, jonka mukaan hinnat olisivat keskimäärin tätä tasoa alhaisemmat huippuaikoina, ylärajan

asettaminen 180 euroon megawattitunnilta vastaa tasoa, joka on selvästi korkeampi kuin markkinoiden alkuperäiset odotukset. Jättämällä marginaali hintaan, jota sijoittajat olisivat kohtuudella voineet odottaa, varmistetaan, että tulokatto ei ole ristiriidassa investointien kannattavuutta koskevan alkuperäisen arvioinnin kanssa.

- 27) Lisäksi yläraja 180 euroa megawattitunnilta on johdonmukaisesti korkeampi, kohtuullinen marginaali mukaan luettuna, kuin kaikkien asiaankuuluvien tuotantoteknologioiden nykyiset tasoitettut energian kokonaistuotantokustannukset (LCOE), minkä ansiosta tuottajat, joihin ylärajaa sovelletaan, voivat kattaa investointi- ja toimintakustannuksensa. Kun otetaan huomioon, että tässä ehdotuksessa valittu laskelma jättää huomattavan marginaalin kohtuullisen LCOE:n ja tulokaton välille, katon ei voida odottaa heikentävän investointeja uuteen inframarginaaliseen kapasiteettiin.
- 28) Yläraja olisi asetettava markkinatuloille eikä tuotannon kokonaistuloille (mukaan lukien muut mahdolliset tulolähteet, kuten syöttöpremio), jotta ei vaikuteta merkittävästi hankkeen alkuperäiseen odotettuun kannattavuuteen. Riippumatta siitä, missä sopimusmuodossa sähkökauppaa käydään, ylärajaa olisi sovellettava ainoastaan toteutuneisiin markkinatuloihin. Tämä on tarpeen, jotta ei aiheuteta haittaa tuottajille, jotka eivät tosiasiallisesti hyödy nykyisistä korkeista sähkön hinnoista sen vuoksi, että ne ovat suojanneet tulonsa sähkön tukkumarkkinoiden vaihteluilta. Näin ollen siltä osin kuin nykyiset tai tulevat sopimusvelvoitteet, kuten uusiutuvan sähkön ostosopimukset ja muuntotyypiset sähkönhankintasopimukset tai termiinisolopimuksiin perustuvat suojaukset, johtavat sähköntuotannosta saataviin markkinatuloihin, jotka jäävät alle ylärajan, ylärajaa ei sovellettaisi näihin tuloihin.
- 29) Sen vuoksi toimenpiteen, jolla otetaan käyttöön tulojen yläraja, ei pitäisi estää markkinaosapuolia tekemästä uusiutuvan sähkön ostosopimuksia. Kun otetaan huomioon näistä sopimuksista loppukuluttajille koituvat välittömät hyödyt, jäsenvaltioiden olisi edelleen edistettävä niitä hyödyntämällä uusiutuvaa energiaa koskevien hankkeiden lupamenettelyjen nopeuttamisesta ja energian ostosopimusten helpottamisesta 18 päivänä toukokuuta 2022 annettua komission suositusta sekä mainitun suosituksen liitteessä olevien ohjeiden II luvussa kuvattuja käytäntöjä.
- 30) Yhtenäinen tulokatto koko unionissa on tarpeen sähkön sisämarkkinoiden toiminnan säilyttämiseksi, koska se ylläpitäisi hintakilpailua eri teknologioita käyttävien sähköntuottajien välillä, erityisesti uusiutuvien energialähteiden osalta.
- 31) Vaikka tulokaton soveltaminen transaktioiden selvityshetkellä voisi olla tehokkaampaa, se ei välttämättä aina ole mahdollista esimerkiksi siksi, että sähkön tukkumarkkinat on organisoitu jäsenvaltioissa eri tavoin ja eri aikaväleillä. Jotta voidaan ottaa huomioon kansalliset erityispiirteet ja helpottaa tulokaton soveltamista kansallisella tasolla, jäsenvaltioilla olisi oltava harkintavalta päättää, soveltavatko ne sitä sähkökaupan selvityksen yhteydessä vai sen jälkeen.
- 32) Koska sähköntuotantolaitosten tuotantoyhdistelmä ja kustannusrakenne vaihtelevat suuresti eri jäsenvaltioissa, niillä olisi jatkossakin oltava mahdollisuus rajoittaa tuottajien tuloja edelleen edellyttäen, että tällaiset toimenpiteet ovat unionin lainsäädännön mukaisia.
- 33) Tulojen ylärajaa olisi sovellettava teknologioihin, joiden marginaalikustannukset ovat ylärajaa alhaisemmat, kuten tuuli-, aurinko- tai ydinenergiaan.
- 34) Ylärajaa ei pitäisi soveltaa teknologioihin, joilla on sähkön tuottamiseen käytettävän polttoaineen hintaan liittyvät korkeat marginaalikustannukset, kuten kaasu- ja

- hiilivoimaloihin, koska niiden toimintakustannukset olisivat huomattavasti ylärajaa korkeammat ja ylärajan soveltaminen vaarantaisi niiden taloudellisen elinkelpoisuuden. Jotta voidaan säilyttää kannustimet kaasun kulutuksen yleiseen vähentämiseen, tulokattoa ei pitäisi myöskään soveltaa teknologioihin, jotka kilpailevat suoraan kaasuvoimaloiden kanssa joustavuuden tarjoamiseksi sähköjärjestelmälle ja joista tehdään tarjouksia sähkömarkkinoilla niiden vaihtoehtokustannusten perusteella, kuten kysyntäjousto ja varastointi.
- 35) Tulojen ylärajaa ei pitäisi soveltaa teknologioihin, joissa käytetään maakaasua korvaavia polttoaineina, kuten biometanaania, jotta ei vaaranneta olemassa olevien kaasuvoimaloiden muuntamista REPowerEU-ohjelman tavoitteiden mukaisesti.
- 36) Jotta voidaan säilyttää kannustimet innovatiivisten teknologioiden kehittämiseen, tulojen ylärajaa ei pitäisi soveltaa demonstrointihankkeisiin.
- 37) Joissakin jäsenvaltioissa joidenkin tuottajien saamille tuloille on jo asetettu yläraja valtion toimenpiteillä, kuten syöttötariffeilla ja kaksisuuntaisilla hinnanosopimuksilla. Nämä tuottajat eivät hyödy sähkön hintojen viimeaikaisen nousun aiheuttamasta tulojen kasvusta. Sen vuoksi nykyiset tuottajat, joihin sovelletaan tämältyyppeisiä valtion toimenpiteitä, olisi jätettävä tulokaton soveltamisalan ulkopuolelle. Kaikkien uusien toimenpiteiden olisi oltava sisämarkkinoiden periaatteiden mukaisia, ne eivät saa rajoittaa rajatylittävää kauppaa eivätkä ne saa johtaa kaasun kulutuksen lisääntymiseen.
- 38) Kun otetaan huomioon, että kaikki jäsenvaltiot eivät voi tukea loppuasiakkaitaan samassa määrin soveltamalla tulojen ylärajaa, koska ne ovat riippuvaisia sähkön tuonnista muista maista, on tarpeen, että jäsenvaltioilla, joissa sähkön nettotuonti on vähintään 100 prosenttia, on mahdollisuus tehdä sopimuksia ylijäämätulojen jakamisesta suurimman viejämään kanssa yhteisvastuun hengessä. Tällaisissa yhteisvastuusopimuksissa kannustetaan myös erityisesti ottamaan huomioon epätasapainoiset kauppasuhteet.
- 39) Sähköalan kaupalliset menettelyt ja kauppatavat sekä sääntelykehys eroavat huomattavasti fossiilisten polttoaineiden alasta. Koska yläraja pyrkii jäljittelemään markkinatulosta, jota tuottajat olisivat voineet odottaa, jos maailmanlaajuiset toimitusketjut toimisivat normaalisti ilman helmikuussa 2022 alkaneita kaasun toimitushäiriöitä, sähköntuottajia koskevaa toimenpidettä on tarpeen soveltaa sähköntuotannosta saataviin tuloihin. Väliaikainen solidaarisuusmaksu puolestaan kohdistuu öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien yritysten kannattavuuteen, joka on huomattavasti parantunut aiempiin vuosiin verrattuna, joten sitä on tarpeen soveltaa näiden yritysten voittoihin.
- 40) Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tulokaton soveltamisesta sähköalalla saatavat ylijäämätulot siirretään sähkön loppuasiakkaille poikkeuksellisen korkeiden sähkönhintojen vaikutuksen lieventämiseksi. Ylijäämätulot olisi kohdennettava asiakkaille, mukaan lukien sekä kotitaloudet että yritykset, joihin sähkön korkeat hinnat vaikuttavat erityisen voimakkaasti. Ilman ehdotettuja toimenpiteitä vaarana on, että vain vauraammilla jäsenvaltioilla on resursseja suojella kuluttajiaan, mikä johtaisi vakaviin vääristymiin sisämarkkinoilla.
- 41) Tulokatosta saatavat tulot auttavat jäsenvaltioita rahoittamaan toimenpiteitä kuten tulonsiirrot, hyvitykset laskuista, toimittajille maksettavat korvaukset alihintaan tehdyistä toimituksista sekä investoinnit, jotka johtaisivat erityisesti fossiilisista polttoaineista tuotetun sähkön kulutuksen rakenteelliseen vähenemiseen. Kun tukea

myönnetään muille kuin kotitalousasiakkaille, niiden olisi pyrittävä investoimaan hiilestä irtautumiseen liittyviin teknologioihin, mukaan lukien uusiutuvat energialähteet, esimerkiksi sähkönhankintasopimuksen tai uusiutuvien energialähteiden tuotantoon tehtävien suorien investointien avulla, tai tehtävä investointeja energiatehokkuuteen.

- 42) Sähkötoimitusten hinnoitteluun liittyvät julkiset toimet ovat periaatteessa markkinoita vääristävä toimenpide. Tällaiset toimenpiteet voidaan näin ollen toteuttaa ainoastaan julkisen palvelun velvoitteina, ja niihin on sovellettava erityisiä edellytyksiä. Tällä hetkellä säännellyt hinnat ovat direktiivin (EU) 944/2019 mukaan mahdollisia kotitalouksille ja mikroyrityksille, ja ne voivat olla kustannuksia alhaisemmat energiaköyhille ja heikossa asemassa oleville asiakkaille. Koska sähkön hinnat nousevat tällä hetkellä poikkeuksellisesti, niiden toimenpiteiden valikoimaa, jotka jäsenvaltioilla on käytettävissään kuluttajien tukemiseksi, olisi kuitenkin väliaikaisesti laajennettava antamalla mahdollisuus ulottaa säännellyt hinnat pk-yrityksiin ja sallimalla kustannuksia alhaisemmat säännellyt hinnat. Tällainen laajennus voitaisiin rahoittaa tulokatolla.
- 43) On tärkeää, että jos säännellyt vähittäishinnat alittavat kustannukset, niillä ei syrjitä toimittajia tai aiheuteta niille kohtuuttomia kustannuksia. Toimittajien olisi sen vuoksi saatava kohtuullinen korvaus kustannuksista, joita niille aiheutuu säännellyillä hinnoilla tehdyistä toimituksista, sanotun kuitenkin rajoittamatta valtiontukisääntöjen soveltamista. Kustannuksia alhaisemmista säännellyistä hinnoista aiheutuvat kustannukset olisi rahoitettava tulokaton soveltamisesta saaduilla tuloilla. Jotta vältetään se, että nämä toimenpiteet lisäävät sähkön kysyntää, ja samalla täytetään kuluttajien energiatarpeet, kustannuksia alhaisempien säänneltyjen hintojen olisi katettava vain rajallinen määrä kulutusta.
- 44) EU:n yhtiöt ja kiinteät toimipaikat, jotka tuottavat vähintään 75 prosenttia liikevaihdosta öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla, ovat ilman oleellisia muutoksia kustannusrakenteessaan ja investointejaan lisäämättä saaneet huomattavia ylimääräisiä voittoja sodan aiheuttamien äkillisten ja ennalta arvaamattomien olosuhteiden, energian tarjonnan vähenemisen ja ennätyksellisen korkeiden lämpötilojen aiheuttaman kysynnän kasvun vuoksi.
- 45) Väliaikaisen solidaarisuusmaksun olisi toimittava uudelleenjakotoimenpiteenä, jolla varmistetaan, että asianomaiset yhtiöt, jotka ovat saaneet odottamattomien olosuhteiden vuoksi ylimääräisiä voittoja, osallistuvat samassa suhteessa energiakriisin lieventämiseen sisämarkkinoilla.
- 46) Väliaikaisen solidaarisuusmaksun laskentaperusteena ovat öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien yhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen, joiden verotuksellinen kotipaikka on EU:ssa, siten kuin se on määritelty kahdenvälisissä sopimuksissa tai jäsenvaltioiden kansallisissa verolaeissa, verotettavat voitot 1 päivänä tammikuuta 2022 tai sen jälkeen alkavana tilikautena. Jäsenvaltioiden, jotka verottavat ainoastaan yritysten jakamia voittoja, olisi sovellettava väliaikaista solidaarisuusmaksua laskettuihin voittoihin niiden jakamisesta riippumatta. Tilikausi määräytyy jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti voimassa olevien sääntöjen perusteella.
- 47) Solidaarisuusmaksua olisi sovellettava ainoastaan vuoden 2022 voittoihin, jotka ovat yli 20 prosenttia suuremmat kuin niiden verotettavien voittojen keskiarvo, jotka ovat syntyneet 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen alkavana kolmena tilikautena.

- 48) Tällä lähestymistavalla varmistetaan, että asianomaiset yhtiöt ja kiinteät toimipaikat voivat käyttää voittomarginaalin kyseisen osan, joka ei johdu Ukrainassa meneillään olevan laittoman sodan aiheuttamista energiamarkkinoiden ennakoimattomista muutoksista, tuleviin investointeihin tai rahoitusvakautensa varmistamiseen meneillään olevan energiakriisin aikana, myös energiaintensiivisten teollisuudenalojen osalta. Tällä laskentaperustan määrittämistavalla varmistetaan, että solidaarisuusmaksu on oikeasuhteinen eri jäsenvaltioissa. Samalla vähimmäismaksuosuuden asettamistavalla varmistetaan, että solidaarisuusmaksu on sekä oikeudenmukainen että oikeasuhteinen. Jäsenvaltiot voivat vapaasti soveltaa korkeampaa maksuosuutta, jos ne ovat jo ennen tämän asetuksen voimaantuloa ottaneet käyttöön tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvien energiayritysten verotettavista ylimääräisistä voitoista perittävän solidaarisuusmaksun tai -veron, joka on suurempi kuin 33 prosenttia. Tällaiset jäsenvaltiot voivat siten säilyttää parhaaksi katsomansa maksuosuuden, jota ne pitävät kansallisten oikeusjärjestelmiensä mukaisesti hyväksyttävänä ja asianmukaisena.
- 49) Solidaarisuusmaksua olisi käytettävä i) energian loppuasiakkaalle ja erityisesti heikossa asemassa oleville kotitalouksille suunnattuihin taloudellisiin tukitoimenpiteisiin korkeiden energianhintojen vaikutusten lieventämiseksi; ii) taloudellisiin tukitoimenpiteisiin energiankulutuksen vähentämiseksi; iii) taloudellisiin tukitoimenpiteisiin yhtiöiden tukemiseksi energiaintensiivisillä teollisuudenaloilla; iv) taloudellisiin tukitoimenpiteisiin unionin energiaomavaraisuuden kehittämiseksi. Jäsenvaltioiden olisi myös voitava osoittaa osa väliaikaisen solidaarisuusmaksun tuotosta yhteiseen rahoitukseen.
- 50) Tuottojen käyttö näihin tarkoituksiin heijastaa solidaarisuusmaksun poikkeuksellista luonnetta toimenpiteenä, jolla pyritään vähentämään ja lieventämään energiakriisin haitallisia vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille kaikkialla unionissa, kun tavoitteena on suojella sisämarkkinoita ja ehkäistä niiden suuremman pirstaloitumisen riski. Energian hintojen jyrkkä nousu vaikuttaa kaikkiin jäsenvaltioihin. Koska energialähteiden yhdistelmissä on eroja, vaikutukset eivät kuitenkaan kohdistu kaikkiin jäsenvaltioihin samalla tavalla eikä niillä kaikilla ole samaa julkisen talouden liikkumavaraa toteuttaa tarvittavia toimenpiteitä heikossa asemassa olevien kotitalouksien ja yritysten suojelemiseksi. Ilman solidaarisuusmaksun kaltaista eurooppalaista toimenpidettä on olemassa suuri riski sisämarkkinoiden häiriintymisestä ja hajanaisuuden lisääntymisestä, mikä olisi haitallista kaikille jäsenvaltioille, kun otetaan huomioon energiamarkkinoiden ja arvoketjujen integroituminen. Energiaköyhyyden torjuminen ja kriisin sosiaalisiin seurauksiin puuttuminen, erityisesti työntekijöiden suojelemiseksi alttiilla teollisuudenaloilla, kuuluvat myös unionin jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun piiriin. Jotta solidaarisuusmaksulla olisi mahdollisimman suuri vaikutus, sen tuotot olisi käytettävä koordinoitusti ja/tai EU:n rahoitusvälineiden kautta yhteisvastuun hengessä.
- 51) Jäsenvaltioiden olisi erityisesti kohdennettava taloudellisia tukitoimenpiteitä heikossa asemassa oleviin kotitalouksiin ja yrityksiin, joihin energian jyrkkä hinnannousu vaikuttaa eniten. Näin säilytettäisiin hintakannustin vähentää energian kysyntää ja säästää energiaa. Toimenpiteen kohdentamisella heikossa asemassa oleviin ja likviditeettiongelmista kärsiviin kotitalouksiin olisi myös myönteinen vaikutus kokonaiskulutukseen (ehkäisemällä muihin kuin energiahyödykkeisiin liittyvien menojen liiallista syrjäyttämistä), kun otetaan huomioon tämän kotitalouksien ryhmän korkea kulutusalttius. Lisäksi tuotot olisi käytettävä energiankulutuksen vähentämiseen. Tältä osin tuotot olisi käytettävä esimerkiksi kysynnän vähentämistä

koskeviin huutokauppoihin tai tarjouskilpailujärjestelmiin, energian loppuasiakkaiden energianhankintakustannusten alentamiseen tiettyjen kulutusmäärien osalta tai energian loppukäyttäjien, sekä heikossa asemassa olevien kotitalouksien että yritysten, uusiutuviin energialähteisiin, energiatehokkuuteen tai muihin hiilestä irtautumisen teknologioihin tekemien investointien edistämiseen. Solidaarisuusmaksusta saatavat tuotot olisi käytettävä myös energiaintensiivisten teollisuudenalojen ja näistä teollisuudenaloista riippuvaisten alueiden taloudelliseen tukemiseen. Energiaintensiivisten teollisuudenalojen kustannukset nousevat voimakkaasti energian hintojen nousun vuoksi, esimerkiksi lannoiteteollisuudessa. Taloudellisten tukitoimenpiteiden ehdoksi olisi asetettava investoinnit uusiutuviin energialähteisiin, energiatehokkuuteen tai muihin hiilestä irtautumisen teknologioihin. Lisäksi toimenpiteitä, joilla autetaan lisäämään unionin riippumattomuutta energia-alalla, olisi tuettava REPowerEU-tiedonannossa asetettujen tavoitteiden mukaisilla investoinneilla, erityisesti kun on kyse hankkeista, joilla on rajatylittävä ulottuvuus.

- 52) Jäsenvaltiot voisivat myös päättää osoittaa osan solidaarisuusmaksusta saatavasta tuotosta sellaisten toimenpiteiden yhteiseen rahoitukseen, joiden tarkoituksena on vähentää energiakriisin haitallisia vaikutuksia, mukaan lukien tuki työsuhdesuojeluun sekä työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutukseen, tai edistää investointeja energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan, myös rajatylittävissä hankkeissa. Yhteinen rahoitus kattaa sekä hankeperusteisen kustannusten jakamisen jäsenvaltioiden kesken että rahoituksen kanavoinnin jonkin EU:n välineen kautta sillä perusteella, että jäsenvaltiot sitovat tuloja vapaaehtoisesti EU:n talousarvioon yhteisvastuun hengessä.
- 53) Säännöllinen ja tehokas seuranta ja raportointi komissiolle on olennaisen tärkeää, jotta voidaan arvioida, miten jäsenvaltiot ovat edistyneet kysynnän vähentämistavoitteiden saavuttamisessa, tulokaton täytöntöönpanossa, ylijäämätulojen käytössä ja säänneltyjen hintojen soveltamisessa.
- 54) Jäsenvaltioiden olisi raportoitava komissiolle solidaarisuusmaksun soveltamisesta omilla alueillaan sekä mahdollisista muutoksista, joita ne ovat tehneet tällaiseen maksuun.
- 55) Jäsenvaltioiden olisi myös raportoitava solidaarisuusmaksusta saatujen tuottojen käytöstä. Tällä pyritään erityisesti varmistamaan, että jäsenvaltiot käyttävät tuotot tässä asetuksessa säädettyihin tarkoituksiin.
- 56) Solidaarisuusmaksun ja sitä koskevan EU:n oikeudellisen kehyksen olisi oltava luonteeltaan väliaikaisia, jotta voidaan puuttua unionissa syntyneeseen poikkeukselliseen ja kiireelliseen tilanteeseen, joka liittyy energian hintojen jyrkkään nousuun. Solidaarisuusmaksua olisi sovellettava vuonna 2022 syntyviin ylimääräisiin voittoihin, jotta voidaan puuttua meneillään olevan energiakriisin kotitalouksille ja yrityksille aiheuttamiin haitallisiin vaikutuksiin ja lieventää niitä. Solidaarisuusmaksun soveltaminen koko verovuoteen mahdollistaa kyseisen kauden ylisuurten voittojen käytön yleisen edun mukaisesti energiakriisien seurausten lieventämiseen ja jättää asianomaisille yrityksille asianmukaisen osan voitoista.
- 57) Solidaarisuusmaksua olisi sovellettava ainoastaan tilikauteen 2022. Kun kansallisilla viranomaisilla on käsitys solidaarisuusmaksujen keräämisestä, komissio tarkastelee tilannetta uudelleen 15 päivään lokakuuta 2023 mennessä ja esittää neuvostolle kertomuksen.

- 58) Jos jollakin jäsenvaltiolla on vaikeuksia asetuksen ja erityisesti väliaikaisen solidaarisuusmaksun soveltamisessa, sen olisi tarvittaessa kuultava Euroopan komissiota Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 4 artiklan mukaisesti.
- 59) Kaasun hintojen epävakaus aiheuttaa vaikeuksia sähköfutuuri-markkinoilla toimiville energia-alan yrityksille, erityisesti sopivien vakuuksien saamisessa. Euroopan komissio arvioi yhteistyössä Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen ja Euroopan pankkiviranomaisen kanssa vakuuskelpoisuuteen ja marginaaleihin liittyviä kysymyksiä sekä mahdollisia tapoja rajoittaa liiallista päivänsisäistä volatilitteettia.
- 60) Lisäksi tässä asetuksessa säädetty toimenpiteet ovat johdonmukaisia pitkän aikavälin markkinarakennetta koskevan Euroopan komission täydentävän ja käynnissä olevan työn kanssa, josta ilmoitettiin 18 päivänä toukokuuta 2022 annetun RepowerEU-suunnitelman yhteydessä annetussa tiedonannossa energiamarkkinoiden lyhyen aikavälin toimenpiteistä ja sähkömarkkinoiden rakenteen pitkän aikavälin parannuksista.
- 61) Kun otetaan huomioon energiakriisin laajuus, sen sosiaalisten, taloudellisten ja rahoituksellisten vaikutusten taso sekä tarve toimia mahdollisimman pian, tämän asetuksen olisi tultava voimaan kiireellisesti sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.
- 62) Kun otetaan huomioon tässä asetuksessa säädettyjen toimenpiteiden poikkeuksellinen luonne ja tarve soveltaa niitä erityisesti talvikaudella 2022–23, asetusta olisi sovellettava vuoden ajan sen voimaantulosta.
- 63) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän asetuksen tavoitteita, vaan ne voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä asetuksessa ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi,

ON HYVÄKSYNYT TÄMÄN ASETUKSEN:

I LUKU

KOHDE JA MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Kohde

Tässä asetuksessa vahvistetaan hätätoimenpiteet, joilla lievennetään korkeiden energianhintojen vaikutuksia poikkeuksellisten, kohdennettujen ja ajallisesti rajoitettujen toimenpiteiden avulla. Näillä toimenpiteillä pyritään vähentämään sähkönkulutusta, rajoittamaan tiettyjen tuottajien sähköntuotannosta saamia markkinatuloja ja jakamaan ne uudelleen loppuasiakkaille kohdennetulla tavalla, jotta jäsenvaltiot voivat soveltaa julkisia toimia kotitalouksille ja pienille ja keskisuurille yrityksille toimitettavan sähkön hinnoitteluun. Lisäksi toimenpiteillä vahvistetaan säännöt, jotka koskevat väliaikaista solidaarisuusmaksua sellaisille EU:n yhtiöille ja kiinteille toimipaikoille, jotka toimivat pääasiassa öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla, jotta voidaan edistää energian kohtuuhintaisuutta kotitalouksien ja yritysten kannalta.

2 artikla

Määritelmät

Tässä asetuksessa sovelletaan direktiivin (EU) 2019/944 2 artiklan ja asetuksen (EU) 2019/943 2 artiklan määritelmiä. Lisäksi tässä asetuksessa tarkoitetaan

- 1) 'pienellä ja keskisuurella yrityksellä' komission suosituksen 2003/361/EY¹² liitteessä olevassa 2 artiklassa määriteltyä yritystä;
- 2) 'sähkön kokonaiskulutuksella' sähkön kokonaistoimituksia jäsenvaltion alueella tapahtuvaa toimintaa varten;
- 3) 'viitejaksolla' tämän asetuksen voimaantulopäivää edeltävien viiden peräkkäisen vuoden 1 päivän marraskuuta ja 31 päivän maaliskuuta välistä ajanjaksoa, alkaen 1 päivän marraskuuta 2017 ja 31 päivän maaliskuuta 2018 välisestä jaksosta;
- 4) 'huippuhintatunneilla' niitä vuorokauden tunteja, joina sähkön vuorokausimarkkinoiden tukkuhintojen odotetaan olevan korkeimmat siirtoverkonhaltijoiden ja nimettyjen sähkömarkkinaoperaattoreiden ennusteiden perusteella;
- 5) 'markkinatuloilla' realisoituneita tuloja, joita tuottaja saa vastineeksi sähkön myynnistä ja toimittamisesta unionissa, riippumatta siitä, missä sopimusmuodossa tällainen vaihto tapahtuu, mukaan lukien sähkönhankintasopimukset ja muut suojautumistoimet sähkön tukku markkinoiden vaihteluiden varalle, mutta lukuun ottamatta valtion myöntämää tukea;
- 6) 'selvityksellä' maksua, joka suoritetaan ja vastaanotetaan vastapuolten välillä vastineena sähkön toimituksesta ja vastaanottamisesta tapauksen mukaan vastapuolten yhden tai useamman selvitystransaktion mukaisten velvoitteiden täyttämiseksi;
- 7) 'toimivaltaisella viranomaisella' asetuksen (EU) 2019/941 2 artiklan 11 kohdassa määriteltyä viranomaista;
- 8) 'ylijäämätuloilla' tuottajien sähkön megawattituntia kohti saamien markkinatulojen ja sähkön enimmäishinnan, joka on 180 euroa megawattitunnilta, välistä positiivista erotusta;
- 9) 'jätteellä' mitä tahansa ainetta tai esinettä, jonka haltija hävittää tai aikoo hävittää tai on velvollinen hävittämään siten kuin direktiivin 2008/98/EY 3 artiklan 1 kohdassa määritellään;
- 10) 'sähkön nettotuonnilla' sähkön kokonaistuonnin ja sähkön kokonaisviennin välistä erotusta 1 päivän tammikuuta 2021 ja 31 päivän joulukuuta 2021 välisenä aikana jaettuna sähkön kokonaistuotannolla jäsenvaltiossa;
- 11) 'tilikaudella' verovuotta, kalenterivuotta tai muuta kansallisessa lainsäädännössä määriteltyä verotuksen kannalta merkityksellistä ajanjaksoa;
- 12) 'asiakkaalla' tukku- tai loppuasiakasta;

¹² Komission suositus 2003/361/EY, annettu 6 päivänä toukokuuta 2003, mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36).

- 13) 'energian loppuasiakkaalla' asiakasta, joka ostaa energiaa omaan käyttöön;
- 14) 'sähkön loppuasiakkaalla' asiakasta, joka ostaa sähköä omaan käyttöön;
- 15) 'tukijärjestelmällä' mitä tahansa jäsenvaltion tai jäsenvaltioiden ryhmän soveltamaa välinettä, järjestelmää tai mekanisme, jolla edistetään uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käyttöä;
- 16) 'alkuperätakuulla' sähköistä asiakirjaa, joka osoittaa loppuasiakkaalle, että tietty osuus tai määrä energiaa on tuotettu uusiutuvista lähteistä;
- 17) 'öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoalojen toiminnalla' mitä tahansa sellaisen EU:n yhtiön tai kiinteän toimipaikan harjoittamaa taloudellista toimintaa, joka tuottaa vähintään 75 prosenttia liikevaihdosta öljyn talteenoton, porauksen, jalostuksen tai koksituotteiden valmistuksen alalla;
- 18) 'EU:n yhtiöllä' jäsenvaltion yhtiötä, jolla katsotaan kyseisen jäsenvaltion verolainsäädännön mukaan olevan verotuksellinen kotipaikka kyseisessä jäsenvaltiossa ja jolla ei kolmannen valtion kanssa tehdyn kaksinkertaisen verotuksen välttämistä koskevan sopimuksen mukaan katsota olevan verotuksellista kotipaikkaa unionin ulkopuolella;
- 19) 'kiinteällä toimipaikalla' jäsenvaltiossa sijaitsevaa pysyvää liikepaikkaa, jonka kautta toisessa valtiossa sijaitsevan yhtiön liiketoimintaa osaksi tai kokonaan harjoitetaan, edellyttäen, että kyseisen liikepaikan voitot ovat veronalaisia sijaintijäsenvaltiossa asiaankuuluvan kahdenvälisen verosopimuksen nojalla tai, jos tällaista sopimusta ei ole, kansallisen lainsäädännön nojalla;
- 20) 'ylimääräisillä voitolla' öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoalojen yhtiöiden tai kiinteiden toimipaikkojen tasolla harjoitetusta toiminnasta kertyneitä veronalaisia voittoja, jotka ovat yli 20 prosenttia suuremmat kuin kolmen edellisen tilikauden voittojen keskiarvo;
- 21) 'solidaarisuusmaksuilla' väliaikaista toimenpidettä, jonka tarkoituksena on puuttua öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimivien EU:n yhtiöiden ja kiinteiden toimipaikkojen ylimääräisiin voittoihin, jotta voidaan lieventää energiamarkkinoiden poikkeuksellista hintakehitystä jäsenvaltioiden, kuluttajien ja yritysten kannalta.

II LUKU

SÄHKÖMARKKINOITA KOSKEVAT TOIMENPITEET

1 jakso

Kysynnän vähentäminen

3 artikla

Sähkön kokonaiskulutuksen vähentäminen

Jäsenvaltioiden olisi pyrittävä toteuttamaan toimenpiteitä, joilla ne vähentävät sähkön kuukausittaista kokonaiskulutustaan 10 prosentilla verrattuna sähkön kokonaiskulutuksen keskiarvoon viitejakson vastaavina kuukausina.

4 artikla

Sähkön kokonaiskulutuksen vähentäminen huippuhintatunteina

1. Kunkin jäsenvaltion on määritettävä joka kuukaudelle huippuhintatunnit, jotka vastaavat vähintään 10 prosenttia kuukauden kaikista tunneista.
2. Kunkin jäsenvaltion on vähennettävä sähkön kokonaiskulutustaan määritettyjen huippuhintatuntien aikana. Määritettyjen huippuhintatuntien aikana saavutetun vähennyksen on oltava joka kuukausi keskimäärin vähintään 5 prosenttia tuntia kohti. Vähennystavoite lasketaan määritettyjen huippuhintatuntien todellisen sähkön kokonaiskulutuksen ja siirtoverkonhaltijoiden ennakoiman sähkön kokonaiskulutuksen välisenä erotuksena ottamatta huomioon tässä artiklassa asetetun tavoitteen saavuttamiseksi käyttöön otettujen toimenpiteiden vaikutusta.

5 artikla

Toimenpiteet kysynnän vähentämiseksi

1. Jäsenvaltiot voivat valita asianmukaiset toimenpiteet sähkön kokonaiskulutuksen vähentämiseksi 3 ja 4 artiklassa asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toimenpiteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja todennettavissa olevia, ja niiden on erityisesti täytettävä seuraavat vaatimukset:
 - a) niiden on oltava markkinapohjaisia, ja niihin on tarvittaessa sisällyttävä korvaus, joka on vahvistettu avoimella kilpailumenettelyllä, mukaan lukien tarjouskilpailut, joissa valitut tarjoajat saavat korvauksen;
 - b) niihin on sisällyttävä taloudellinen korvaus vain silloin, kun tällainen korvaus maksetaan ylimääräisestä sähköstä, jota ei kuluteta, verrattuna kyseisen tunnin odotettuun kulutukseen ilman tarjouskilpailua;
 - c) ne eivät vääristä kohtuuttomasti kilpailua tai sähkön sisämarkkinoiden moitteetonta toimintaa;
 - d) niitä ei saa aiheuttomasti rajoittaa tiettyihin asiakkaisiin tai asiakasryhmiin, mukaan lukien direktiivin (EU) 2019/944 17 artiklan mukaiset aggregaattorit;
 - e) ne eivät saa tarpeettomasti estää prosessia, jossa fossiilisiin polttoaineisiin perustuvat teknologiat korvataan sähköä käyttävillä teknologioilla.

2 jakso

Markkinatulojen yläraja ja ylijäämätulojen jakaminen loppuasiakkaille

6 artikla

Markkinatulojen pakollinen yläraja

1. Tuottajien 7 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista lähteistä tuotetusta sähköstä saamien markkinatulojen yläraja on 180 euroa tuotetun sähkön megawattituntia kohti.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yläraja kohdistuu tuottajien kaikkiin markkinatuloihin riippumatta markkinoiden aikavälistä, jolla transaktio toteutetaan, ja siitä, käydäänkö sähkökauppaa kahdenvälisesti vai keskitetyllä markkinapaikalla.
3. Jäsenvaltioiden on päätettävä, soveltavatko ne tulojen ylärajaa energiakaupan selvityksen yhteydessä vai sen jälkeen.
4. Jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai ottaa käyttöön toimenpiteitä, joilla rajoitetaan edelleen tuottajien markkinatuloja edellyttäen, että nämä toimenpiteet ovat oikeasuhteisia ja syrjimättömiä, eivät vaaranna investointisignaaleja, varmistavat, että investointikustannukset katetaan, eivät vääristä sähkön tukkumarkkinoiden toimintaa ja ovat unionin lainsäädännön mukaisia, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 1 kohdan soveltamista.

7 artikla

Markkinatulojen ylärajan soveltaminen sähköntuottajiin

1. Edellä 6 artiklassa säädettyä velvoitetta sovelletaan markkinatuloihin, jotka saadaan seuraavista lähteistä tuotetun sähkön myynnistä:
 - a) tuulivoima;
 - b) aurinkoenergia (aurinkolämpö ja aurinkosähkö);
 - c) geoterminen energia;
 - d) vesivoima ilman tekoallasta;
 - e) biomassapolttoaine (kiinteät tai kaasumaiset biomassapolttoaineet), lukuun ottamatta biometaania;
 - f) jätteet;
 - g) ydinvoima;
 - h) ruskohiili;
 - i) raakaöljy ja muut öljytuotteet.
2. Edellä 6 artiklan 1 kohdassa säädettyä ylärajaa ei sovelleta demonstrointihankkeisiin eikä tuottajiin, joiden tuloja tuotetun sähkön megawattituntia kohti on jo rajoitettu valtion toimenpiteiden seurauksena.
3. Jäsenvaltiot voivat erityisesti tapauksissa, joissa 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn ylärajan soveltaminen aiheuttaa huomattavaa hallinnollista rasitetta, päättää, että ylärajaa ei sovelleta tuottajiin, jotka tuottavat sähköä sähköntuotantolaitoksissa, joiden asennettu kapasiteetti on enintään 20 kilowattia.

8 artikla

Kannustimet uusiutuvan sähkön ostosopimuksille

1. Jäsenvaltioiden on tämän asetuksen puitteissa poistettava nopeasti kaikki perusteettomat hallinnolliset tai markkinaesteet uusiutuvan sähkön ostosopimuksilta. Niiden on toteutettava toimenpiteitä, joilla nopeutetaan uusiutuvan sähkön ostosopimusten käyttöönottoa erityisesti pienissä ja keskisuurissa yrityksissä.
2. Jäsenvaltioiden on suunniteltava, aikataulutettava ja toteutettava tukijärjestelmät, myös alkuperätakuut, siten, että ne ovat yhteensopivia uusiutuvan sähkön ostosopimusten kanssa, täydentävät niitä ja mahdollistavat ne.

9 artikla

Ylijäämätulojen jakautuminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kaikki markkinatulojen ylärajan soveltamisesta saatavat ylijäämätulot käytetään kohdennetusti sellaisten sähkön loppuasiakkaita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen, joilla lievennetään korkeiden sähkönhintojen vaikutusta kyseisiin asiakkaisiin.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja todennettavissa olevia, eivätkä ne saa olla ristiriidassa 3 ja 4 artiklassa säädetyn sähkön kokonaiskulutuksen vähentämisvelvoitteen kanssa.
3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettuja toimenpiteitä voivat olla esimerkiksi seuraavat:
 - a) taloudellisen korvauksen myöntäminen sähkön loppuasiakkaille sähkönkulutuksen vähentämisestä, myös kysynnän vähentämistä koskevien huutokauppojen tai tarjouskilpailujärjestelmien kautta;
 - b) suorat siirrot sähkön loppuasiakkaille;
 - c) korvaukset toimittajille, joiden on toimitettava sähköä asiakkaille kustannukset alittavaan hintaan sen seurauksena, että valtio puuttuu hinnanmuodostukseen 12 artiklan mukaisesti;
 - d) sähkön loppuasiakkaiden sähkön ostokustannusten alentaminen rajoitetulle määrälle kulutettua sähköä;
 - e) sähkön loppuasiakkaiden hiilestä irtautumiseen liittyviin teknologioihin, uusiutuviin energialähteisiin ja energiatehokkuuteen liittyvien investointien edistäminen.

10 artikla

Jäsenvaltioiden väliset sopimukset

Tilanteissa, joissa jäsenvaltion sähkön nettotuonti on vähintään 100 prosenttia, tuojajäsenvaltion ja suurimman viejämään välillä on tehtävä 1 päivään joulukuuta 2022 mennessä sopimus ylijäämätulojen jakamisesta. Kaikki jäsenvaltiot voivat tehdä tällaisia sopimuksia yhteisvastuun hengessä.

3 jakso

Vähittäiskauppaa koskevat toimenpiteet

11 artikla

Sähkön hinnoitteluun sovellettavien julkisten toimien tilapäinen laajentaminen pieniin ja keskisuuriin yrityksiin

Poiketen siitä, mitä hinnoitteluun sovellettavia julkisia toimia koskevissa EU:n säännöissä säädetään, jäsenvaltiot voivat soveltaa julkisia toimia pienten ja keskisuurten yritysten sähköntoimitusten hinnoitteluun. Tällaisten julkisten toimien on

- a) rajoitettava 80 prosenttiin edunsaajan suurimmasta vuotuisesta kulutuksesta viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ja säilytettävä kannustin kysynnän vähentämiseen;
- b) täytettävä direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklan 4 ja 7 kohdassa säädetyt edellytykset;
- c) tarvittaessa täytettävä tämän asetuksen 12 artiklassa säädetyt edellytykset.

12 artikla

Tilapäinen mahdollisuus asettaa sähkön hinnat kustannuksia alhaisemmiksi

Poiketen siitä, mitä hinnoitteluun sovellettavia julkisia toimia koskevissa EU:n säännöissä säädetään, kun jäsenvaltiot soveltavat sähköntoimitusten hinnoitteluun julkisia toimia direktiivin (EU) 2019/944 5 artiklan 6 kohdan tai tämän asetuksen 11 artiklan mukaisesti, ne voivat poikkeuksellisesti ja väliaikaisesti asettaa sähköntoimitukselle hinnan, joka on kustannuksia alhaisempi, edellyttäen, että kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

- a) toimenpide kattaa rajallisen määrän kulutusta ja säilyttää kannustimen kysynnän vähentämiseen;
- b) toimittajien välillä ei esiinny syrjintää;
- c) toimittajat saavat korvauksen siitä, että toimitukset alittavat kustannukset;
- d) kaikki toimittajat voivat tehdä tarjouksia säänneltyyn hintaan samoin perustein.

III LUKU

ÖLJY-, HIILI-, KAASU- JA JALOSTAMOALOJA KOSKEVA TOIMENPIDE

13 artikla

Tuki loppuasiakkaille pakollisen väliaikaisen solidaarisuusmaksun kautta

1. Öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoalojen toiminnasta kertyviin ylimääräisiin voittoihin sovelletaan väliaikaista solidaarisuusmaksua.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että nykyiset tai suunnitellut kansalliset toimenpiteet, joilla on samat tavoitteet kuin tämän asetuksen mukaisella

väliaikaisella solidaarisuusmaksulla, ovat tässä asetuksessa vahvistettujen väliaikaista solidaarisuusmaksua koskevien sääntöjen mukaisia tai täydentävät niitä.

3. Edellä 1 kohdassa tarkoitettua pakollista väliaikaista solidaarisuusmaksua sovelletaan viimeistään 31 päivästä joulukuuta 2022.

14 artikla

Väliaikaisen solidaarisuusmaksun laskentaperuste

Väliaikainen solidaarisuusmaksu öljy-, kaasu-, hiili- ja jalostamoaloilla toimiville EU:n yhtiöille ja kiinteille toimipaikoille lasketaan 1 päivänä tammikuuta 2022 tai sen jälkeen alkavana tilikautena kansallisten verosääntöjen mukaisesti määritetyistä verotettavista voitoista, jotka ovat yli 20 prosenttia suuremmat kuin 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen alkavien kolmen tilikauden keskimääräiset verotettavat voitot, siten kuin ne on määritetty kansallisten verosääntöjen mukaisesti. Jos 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen alkavien kolmen tilikauden kattaman kauden keskimääräinen vuotuinen tulos on negatiivinen, keskimääräiset verotettavat voitot ovat nolla väliaikaisen solidaarisuusmaksun laskemista varten.

15 artikla

Väliaikaisen solidaarisuusmaksun suuruus

1. Väliaikaisen solidaarisuusmaksun on oltava vähintään 33 prosenttia 14 artiklassa tarkoitetusta laskentaperusteesta.
2. Väliaikaista solidaarisuusmaksua sovelletaan jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti sovellettavien säännöllisten verojen ja maksujen lisäksi.

16 artikla

Väliaikaisesta solidaarisuusmaksusta saatavien tuottojen käyttö

1. Jäsenvaltioiden on käytettävä tilapäisestä solidaarisuusmaksusta saadut tuotot seuraaviin tarkoituksiin siten, että niillä on riittävän oikea-aikainen vaikutus:
 - a) kohdennetut taloudelliset tukitoimenpiteet energian loppuasiakkaille ja erityisesti heikossa asemassa oleville kotitalouksille korkeiden energianhintojen vaikutusten lieventämiseksi;
 - b) taloudelliset tukitoimenpiteet energian kulutuksen vähentämiseksi esimerkiksi kysynnän vähentämistä koskevien huutokauppojen tai tarjouskilpailujärjestelmien kautta, energian loppuasiakkaiden energianhankintakustannusten alentamiseksi tiettyjen kulutusmäärien osalta tai energian loppuasiakkaiden uusiutuviin energialähteisiin, rakenteellisiin energiatehokkuuden parannuksiin tai muihin hiilestä irtautumisen teknologioihin tekemien investointien edistämiseksi;
 - c) taloudelliset tukitoimenpiteet energiaintensiivisten teollisuudenalojen yritysten tukemiseksi edellyttäen, että niiden ehdoksi asetetaan investoinnit uusiutuviin

- energiälähteisiin, energiatehokkuuteen tai muihin hiilestä irtautumisen teknologioihin;
- d) taloudelliset tukitoimenpiteet energiaomavaraisuuden kehittämiseksi erityisesti REPowerEU-suunnitelman tavoitteiden mukaisilla investoinneilla, erityisesti hankkeissa, joilla on rajatylittävä ulottuvuus;
 - e) jäsenvaltioiden välisen yhteisvastuun hengessä se, että jäsenvaltiot osoittavat osan väliaikaisesta solidaarisuusmaksusta saatavasta tuotosta sellaisten toimenpiteiden yhteiseen rahoitukseen, joilla pyritään vähentämään energiakriisin haitallisia vaikutuksia, mukaan lukien tuki työsuhdesuojeluun sekä työvoiman uudelleen- ja täydennyskoulutukseen, tai edistämään investointeja energiatehokkuuteen ja uusiutuvaan energiaan, myös rajatylittävissä hankkeissa.
2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettujen toimenpiteiden on oltava selkeästi määriteltyjä, avoimia, oikeasuhteisia, syrjimättömiä ja todennettavissa olevia.

17 artikla

Solidaarisuusmaksun väliaikainen luonne

Jäsenvaltioiden tämän asetuksen mukaisesti soveltaman väliaikaisen solidaarisuusmaksun on oltava luonteeltaan väliaikainen. Sitä sovelletaan ainoastaan 1 päivänä tammikuuta 2022 tai sen jälkeen alkaneena tilikautena syntyneisiin ylimääräisiin voittoihin.

IV LUKU

LOPPUSÄÄNNÖKSET

18 artikla

Seuranta ja täytäntöönpanon valvonta

1. Kunkin jäsenvaltion toimivaltaisen viranomaisen on seurattava 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11 ja 12 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden täytäntöönpanoa alueellaan.
2. Jäsenvaltioiden on mahdollisimman pian tämän asetuksen voimaantulon jälkeen ja viimeistään 1 päivänä joulukuuta 2022 raportoitava komissiolle 5 artiklassa edellytetyistä suunnitelluista toimenpiteistä ja 10 artiklan nojalla tehdyissä sopimuksissa.
3. Jäsenvaltioiden on viimeistään 15 päivänä tammikuuta 2023 ja sen jälkeen joka kuukausi 15 päivään huhtikuuta 2023 saakka raportoitava komissiolle seuraavista seikoista:
 - a) 3 ja 4 artiklan mukaisesti saavutettu kysynnän vähennys ja 5 artiklan mukaisesti toteutetut toimenpiteet vähennyksen saavuttamiseksi;
 - b) 6 artiklan mukaisesti syntyneet ylijäämätulot;

- c) 9 artiklan mukaiset ylijäämätulojen jakamista koskevat toimenpiteet, joita sovelletaan korkeiden sähköhintojen loppuasiakkaille aiheuttamien vaikutusten lieventämiseksi;
 - d) 11 ja 12 artiklassa tarkoitetut sähkön hinnoitteluun sovellettavat julkiset toimet.
4. Jäsenvaltioiden on raportoitava komissiolle
- a) 13 artiklan mukaisen väliaikaisen solidaarisuusmaksun käyttöönotosta viimeistään 15 päivänä lokakuuta 2022;
 - b) kyseisen toimenpiteen mahdollisista myöhemmistä muutoksista kuukauden kuluessa sen julkaisemisesta kansallisessa virallisessa lehdessä;
 - c) 16 artiklan mukaisesta tuottojen käytöstä kuukauden kuluessa siitä, kun jäsenvaltiot ovat keränneet tuoton kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

19 artikla

Uudelleentarkastelu

1. Komissio tarkastelee II lukua uudelleen viimeistään 28 päivänä helmikuuta 2023 unionin sähköntoimitusten ja sähköhintojen yleisen tilanteen valossa ja esittää neuvostolle kertomuksen kyseisen uudelleentarkastelun tärkeimmistä havainnoista. Kertomuksen perusteella komissio voi erityisesti, jos se on perusteltua unionin ja yksittäisten jäsenvaltioiden taloudellisen tilanteen tai niiden sähkömarkkinoiden toiminnan vuoksi, ehdottaa tämän asetuksen soveltamisajan pidentämistä, 6 artiklan 1 kohdassa säädetyn tulokaton muuttamista ja muutosta sen soveltamiseen 7 artiklassa tarkoitettuihin tuottajiin tai II luvun muuttamista muulla tavoin.
2. Komissio tarkastelee III lukua uudelleen viimeistään 15 päivänä lokakuuta 2023 fossiilisten polttoaineiden alan yleisen tilanteen ja syntyneiden ylimääräisten voittojen valossa ja esittää neuvostolle kertomuksen kyseisen uudelleentarkastelun tärkeimmistä havainnoista.

20 artikla

Voimaantulo ja soveltaminen

1. Tämä asetus tulee voimaan sitä päivää seuraavana päivänä, jona se julkaistaan *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.
2. Tätä asetusta sovelletaan vuoden ajan sen voimaantulosta, sanotun kuitenkin rajoittamatta tarvetta varmistaa ylijäämätulojen jakaminen 9 artiklan mukaisesti ja käyttää väliaikaisen solidaarisuusmaksun tuotto 16 artiklan mukaisesti.

Sen 3, 4, 5, 6, 7, 9 ja 10 artiklaa sovelletaan 1 päivästä joulukuuta 2022. Tämä ei rajoita jäsenvaltioiden mahdollisuutta soveltaa niitä vapaaehtoisesti aiemmin.

Sen 3, 4, 6 ja 7 artiklaa sovelletaan 31 päivään maaliskuuta 2023.

Tämä asetus on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan jäsenvaltioissa perussopimusten mukaisesti.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta

Puheenjohtaja